

Treschow Herm.

Bidrag til General Admiral Greve Fr.

Kbh.
1796

Tillykke med din eBog

Du har modtaget en eBog via **Det Kongelige Biblioteks EOD-service**.

Vi håber, du vil finde den både nyttig og let at anvende. eBogen er leveret til dig som en søgbar PDF-fil, og det giver dig nogle særlige anvendelses-muligheder.

Hvordan du bruger eBogen

Læse på din skærm

Du kan åbne og læse eBogen via din almindelige PDF-reader, der ligeledes giver dig mulighed for at bladere mellem siderne og zoome i teksten.

Udskrive på din printer

Du kan skrive hele – eller enkelte sider af - eBogen ud på din egen printer.

Gemme på din computer

Du kan let gemme eBogen på din private computer, USB-nøgle eller diskette.

Søge tekst

Du kan søge efter ord, dele af ord eller hele sætninger, i eBogen ved at bruge PDF-Reader'ens indbyggede søgefacilitet. Denne finder du ved at klikke på ikonet "Search" , eller trykke på tastaturknapperne [Ctrl+f].

Kopiere og genbruge tekst

Du kan kopiere tekst fra eBogen ved at klikke på ikonet "Select toolbar" , indramme den tekst, du ønsker kopieret og trykke på tastaturknapperne [Ctrl+c]. Du indsætter teksten, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Kopiere og genbruge billeder

Du kan kopiere billeder fra eBogen ved at klikke på ikonet "Snapshot Tool" og indramme billedet, du ønsker kopieret. Du indsætter billedet, hvor du ønsker det, ved at klikke [Ctrl+v].

Betingelser for brug

Bruger du eBøger fra Det Kongelige Biblioteks EOD-service accepterer du samtidig de betingelser, der knytter sig til brugen af disse pdf-filer. Den vigtigste af disse betingelser er, at du kun må anvende eBøgerne til personlig ikke-kommerciel brug.

Læs alle betingelserne på <http://books2ebooks.eu/odm/html/kb/da/agb.html>

GREVE FREDERICH
DANNESKIOLD SAMSØE

föd d 1 Nov. 1703 död d 18 Juli 1770.

Als prince

Lahde f. 1795.

B i d r a g

til

Hr. General Admiral Lieutenant

Greve

Friderik Danneskiold Samsøes

Livnets Beskrivelse

samlet af

Herman Treschow

Professor i Theologien og dansk Sogne-Præst
ved Garnisons Kirken.

Kjøbenhavn, 1796.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz,
Kongelig og Universitetsbogtrykker.

Til

Hans Kongelige Høhed

Kronprindsen.

Naadigste Kronprinds!

Ingen kan dette Bidrag til Greve Frederik Danneskiold Samsøes Levnets Beskrivelse med større Ret tilegnes end Deres Kongelige Høihed. De hader Smiger, og elsker Sandhed. De har værdiget den danske Sove-Etat en besynderlig Opmærksomhed og Omhu, ved at præsidere i dens Kollegii Forsamlinger. Det kan derfor ikke andet end være Dem kjær at kiende noiere en Mand, som altid uden Tilbageholdenhed talte Sandheds Sprog, og som Sove-Etaten skulder saameget. Maatte jeg ikkun have været heldig nok til at sætte hans Fortienester no-

genledes i det rette Lys. Maatte disse Blade ikke være uværdige til Deres Kongelige Høiheds naadigste Bifald, og jeg selv derved kunne aflægge et Vidnesbyrd om den underdanigste Hengivenhed, hvormed jeg henlever indtil min Død

Deres Kongelige Høiheds

underdanigste Tjener

H. Treschow.

Forerindring.

Duelige, virksomme, ja store Mænd have undertiden efter deres Død havt det Uheld, til en Tiid at ligge i Forglemmelse, og tilligemed deres Bedrifter at blive misliendte. Aarsagen dertil var enten denne: fordi de, hvis Misundelse hine havde opvaakt, og som frygtede for at see deres Næs fordunklet ved den, som disse havde forhvervet sig, fandt deres Regning ved at svække og undertrykke deres Erindring; eller og fordi ingen havde Mod nok til at tale Sandheds Sag, at rive Sløret fra Verdens Dine, og fremstille disse Mænd og deres Bedrifter i det rette Lys.

Lange nok har en af Dannemarks virksomste og vigtigste Mænd erfaret denne ublide Skiebne. Den af sit Fædreneland saa fortiente, og især i Sæc-
Etaten uforglemmelige Grev Frederich Danne-
skjold Samsoe, har ikke hos Efterverdenen endnu nydt sine Fortienesters Løn, den nemlig, at være
kiendt for den, som han virkelig var, bekiendt

af de gode nyttige og priselige Indretninger, som han har giort. Nærværende ikke uvigtige Bidrag til hans Levnets-Beskrivelse, som overlades til en heldigere Pen fuldstændig at udføre, er samlet i den Hensigt, at fremstille denne rejskafne Mand, saaledes som han var baade i sit private og i sit offentlige Liv. Derved haaber jeg, at de umilde Domme, som ere fældede over ham, ville bortfalde; at den Agtelse og Kierlighed, som han havde forhvervet sig hos alle rejskafne Medborgere, hvoriblandt endnu saa mange findes, som have kiendt ham, vil oplives; og at en skionsom Erindring vil skienkes den Mand, som i Henseende til sin Uegennyttighed og utrættelige Virksomhed fortjener at sættes enhver Embedsmand til et Mønster.

Disse Esterretninger ere øste af tilforladelige og sikke Kilder. De grunde sig enten paa Documenter, som ere i Archiverne, saavidt disse have været at finde; eller paa Optegnelser af den salige Greve selv; eller paa Beretninger af deres Mund, som daglig omgikkes ham. Saavidt det har været muligt i en Mands Liv og Handlinger, som i Henseende til

til de betydelige, offentlige Poster, hvilke han be-
 flædte, ikke kunde andet end være sammenslattede
 med andres, har jeg, hvor disse Personer ikke be-
 høvede at nævnes, med Tanshed forbigaaet dem.
 Slikan der, hvor hans Ufskyldighed burde lægges for
 Dagen, har jeg været nødsaget til at nævne de Nav-
 ne, som jeg havde ønsket at kunne udelade; men haas-
 ber at have gjort det med saamegen Skaansel som
 muligt. Min Hensigt var ingenlunde at dadle an-
 dre, men at befrie en uskyldig Mand fra ubillig Da-
 del; ikke at fornærme nogen, endog hans Uvenner
 selv, men at oplysse andres Fornærmelser imod ham;
 og jeg bevidner herved offentlig, at intet skulde giere
 mig mere ondt, end isald nogen vilde kaste Fortry-
 delse paa mig, fordi jeg netop skrev det, som Kier-
 lighed til Sandhed bød mig at skrive. Ingen kan i
 alle Ting forsvare sine Venners og Forsædres Hand-
 linger. Ja endog hos den æmme Ven bør disse Ord
 være giældende: Amicus Plato, Amicus Ari-
 stoteles, magis Amica Veritas.

Ihenscende til nogle iblandt de dette Skrive
 tilføiede Bilage skylder jeg mine Læsere nogen Op-

Iysning, for desto bedre at kunne bedømme sammes
 Værd. Det korte Udtog af hvad sal. Greve Dan-
 neskiold har udrettet ved Søe-Staten fra Aaret 1735
 indtil 1746, som findes under Lit. A., er af ham
 selv forfattet paa fransk, hvorefter jeg har tilføiet en
 Oversættelse. Da dette Haandskrift, som er
 skrevet med Grevens egen Haand, ikke er dateret,
 eller Personen, som det har været bestemt for, næv-
 nes, kan man heller ikke med fuldkommen Visshed
 herudi fastsætte noget. Saameget synes imidlertid
 baade af Haandskriftets Indhold, og af Sproget,
 hvorudi det er skrevet, med Grund at kunne slutes,
 at det er skrevet strax efter at Greven ved K. Fride-
 rich den 5tes Regjerings Tiltrædelse kom ud af Tie-
 nesten, og til Underretning for en eller anden, som
 enten har anmodet Greven derom, eller som han troede,
 at han skulde den, og paa Sprogets Vegne vilde
 lette Umagen med at læse samme; thi Faa elskede
 ellers mere og skrive bedre deres Modersmaal, end
 Greven. Jeg ansaae det for min Pligt, at lade af-
 trykke Originalen, for at vise den Færdighed og Værd,
 hvormed han skrev i et fremmed Sprog. Omvend-
 skunt vel ingen tvivler om, at Greven herudi intet

andet

andet har anført, end det, som er Sandhed, har jeg dog, for at stadfæste denne saameget mere, tilføiet et kort Udtog af det Kongl. Admiralitets og Commissariats Collegii Protokoller, hvor, for ethvert Aar, det vigtigste, som i Greve Danneskiolds Tid, da Søestatens Bestyrelse var ham betroet, er foretaget til Marinens Forandring og Forbedring, opregnes.

De tvende korte Taler ere holdne af Greven, medens han var paa Sorø, den ene ved hans Tiltrædelse som Oberhovmester, og den anden, da han efter sin Kones Død og en haard overstaaet Sygdom første Gang tiltraadde igjen sine Forretninger. Begge vidne om det ukonstlede og hiertelige Sprog, den ædle Simpeltid og tillige Styrke i Tanker og Udtryk, som udmærkede ham, baade naar han talte og naar han skrev.

Den af ham selv opsatte og med egen Haand skrevne Anordning angaaende hans Begravelse, viser den fornuftige og kristelige Tankemaade, der beslede ham lige indtil de sidste Øieblikke af hans Liv.

Jeg haaber, at de tvende Kobber-Tabler, som foruden det lovede Portrait ere tilkomne, ville være Kieberne af dette Skrivt behagelige, og at altsaa denne Forøgelse i Prisen ikke vil fortryde dem. Da Kobberet af Dokken har været sieldent at overkomme, og dette Værk altid bliver et ærefuldt Monument for Greve Danneskiold, troede man ikke bedre at kunne fornøie Liebhaberne dertil og sætte det paa sit rette Sted, end her; og det samme bør ogsaa gjælde i Henseende til det paa Jagerspriis oprettede Mindre, som ikke tilforn har været stukket i Kobber.

Friderik Greve af Danneskiold Samsøe var den yngste Søn af General Feltmarskalk Christian Guldensløve og Dorothea Krag, Enke af Jens Juel, Geheimeraad i Conseilet. Han blev født den 1 November 1703, henved 4 Maaneder efter sin Faders Død. Da han kom til Verden, var han saa svag, at ingen troede ham til Livet. Nogle Uger efter Fødselen fik han som en Art af et Slag, og blev, da man troede ham virkelig død, klædt og lagt paa Bordet. Men da Ammens Seng blev udfløttet, bemærkede den i Huuset værende Læge ved Ravn Hachward, som stod hos, at der i nogle Glasfer, som fandtes under Sengen, var Brændeviin. Heraf sluttede han, at Barnet var bleven kvalt af Lugten, og da han ved næriere Eftersyn befandt, at det var ikke aldeles dødt, bragde han det ved nogle vel anvendte Midler igien til Live. Han var indtil sit 5te Aar stedse sygelig, kunde ikke staae allene, og hans Ledemode vare saa svage, at de bestandig maatte omvies med noget, som var stift. Et Myrre-Bad, som han to Gange om Dagen blev sat udi, hjalp ham; thi fra den Tid, han begyndte at bruge samme, tiltog hans Helbred daglig.

Da

Da Grevens Moder i Følge en imellem hende og General-Feltmarskalk Gylденløwe i Aaret 1701 oprettet Egetpact, skulde sidde i uskiftet Boe, saalange hun forblev i Enkestand, samt have fuldkommen Raadighed over Boets Midler, uden at aflægge derfor i Fremtiden noget Regnskab, og først, naar hun indlob sig i andet Egetskab, Børnenes Farbroder General-Admiral Gylденløwe indtræde som Tilsyns-Værge, forblev Greven tilligemed sine Sødsfænde aldeles under deres Moders Formynderskab, indtil Aaret 1713, da hun begierede en Commission nedsat, for at stifte med sine Børn, hvortil ogsaa et Kongeligt Commissorium af 24 Dec. 1713 blev udsædet. Ved Skiftets Slutning den 9de Febr. aari 1715, tilfaldt Greve Friderik Danneskiold den Summa 27200 Rbd., foruden de 2000 Rbd. aarlig, som det halve af de 4000 Rbd., hvilke efter kongelig Resolution af 27 Febr. 1712 bleve deres Moder forundt til hendes Sønners Opdragelse, indtil begge blive myndige, da fra den Tid de 4000 Rbd. skulde tilhøre den Ældste allene.

Heraf sees, at omendskiønt Grevens Moder ved en bedre Bestyrelse af saa betydelige Indkomster, som hun havde, baade kunde betalt Gielden, og forøget Boets Massa for sig og sine Børn, hun dog, uagtet hendes store Gavnildhed og andres Misbrug af hendes Fortroelighed, ikke havde blottet dem for Formue og Midler til at hielpe sig videre frem i Verden; og den Roes kan og bør ikke nægtes hende, at hun omhyggelig vaagede over deres Opdragelse og Underviisning.

9de Aar blev Greven tilligemed sin ældre Broder sendte til Engelland under Anførsel af en Hovmester, ved Navn Johan Adolph Hoffmann, som var en lærd og brav Mand, bekiendt af adskillige Skrifter, og siden døde som Bibliothecarius i Hamborg. I Oxford lagde han sig med megen Flid efter alle Slags Videnskaber, især det, som angik Sæ-Væsenet, Skibsbyggerie, Mechanik, hvortil han stedse havde stor Lyst. Han forblev i Engelland, indtil han havde fyldt 16 Aar, da han reiste med sin Broder igiennem Frankrig til Holland, opholdende sig ifkun nogle Maaneder i Paris, for at lære at ride. I Holland fortsatte Greven sine Studeringer, besøgte især Skibsværfterne for at udbrede sin Kundskab i Skibsbyggeriet, og kom tilbage i Aaret 1721, da han var 18 Aar gammel.

Ved sin Hiemkomst maatte han forandre sin Beslutning at gaae ind i Sæ-Etaten, og det af en dobbelt Marsag. Deels fordi hans Broder gik ind i Sæ-Commissariatet, og han altsaa frygtede for, at tvende Brødre i den samme Etat kunde hindre hinandens Lykke; deels fordi hans Farbroder, og tillige Formynder, ikke vilde have det. Han besluttede altsaa at træde ind i Land-Etaten, og gjorde Ansøgning til Kong Friderik den 4de derom. Men da hans Farbroder just paa den Tid døde, som vel efterlod ham endeel Midler, men hvis formaaende Anbefaling han maatte savne, og Kongen desuden ved de da giældende Personer var indtagen imod ham, søgte han mange Gange forgiæves. Endelig foresatte han sig at overlevere Ansøgningen i Kongens egne Hæn-

Hænder. Han gif derfor til Kongen paa Paraden, og blev snart overbevist om, haor lidet han kunde haabe Bønshørelse, da Kongen, saasnart han blev ham vaer, vendte sig fra ham til en Person, der stod ved den anden Side, og modtog hans Ansøgning. Dette fortrød Greven; han traadde derfor dristig frem. "Det" er, sagde han, den syvende Gang jeg indgiver Ansøgning for at naae den Lykke at kunne tiene mit Fædreland. Deres Majestæt vil derfor allernaadigst tillade, at jeg bringer min Ansøgning i Deres egne Hænder, paa det jeg deraf kan see, om jeg skal opgive alt Haab; da jeg faaer at søge den Lykke, at giøre nogen Nytte i Verden hos Fremmede." Kongen modtog Ansøgningen, men svarede intet. Han biede derpaa nogle Maaneder, men da der ligesaaalidet blev lagt Mærke til denue, som til de øvrige Ansøgninger, skrev han til General-Feltmarskalk Flemming i Sachsen, som var en gammel Ven af hans Fader, og forlangte der at komme i Tjeneste. General Flemming svarede ham, at der vare to Regimenter ledige, et Cavallerie- og et Infanterie-Regiment. At et af dem skulde staae til hans Tjeneste, og at han kun skulde komme snart. Han reiste derpaa til Wedelsborg, hvor han havde forlovet sig med Comtesse Dorothea Wedel, for der at tilkiendegive sin Beslutning. Formodentlig fik man ved Hoffet, medens han var paa Wedelsborg, Rys om denne Sag; og da man indsaae, at det ikke vilde være Landet til Ære, isald saa duelig en ung Mand, uden sin egen Brøde, skulde nødes til at søge

søge Tjeneste hos Fremmede, sendte man ham, for at holde ham tilbage, det hvide Baand. Han blev altsaa nødsaget til at reise tilbage til Kiøbenhavn for at takke; men reiste med det Forsæt, at følge sin Beslutning, og tilmelde Kongen samme. Saasnart han traadde ind til Kongen, fik han ikke engang Lov til at tale, men Kongen sagde strax, at da han saa ofte havde yttret Lyst til at tjene i Land-Staten, vilde han give ham det Compagnie ved Cavalleriet i General Rumsens Regiment, som Gros-Canzlers Broder havde havt. Dette Compagnie var i saa slet en Stand, at ved den første Rensning derefter 40 Heste bleve udsatte, foruden mange Karle; hvilket ikke kostede Greven lidet, da Compagnie-Cheferne selv den Tid rekruterede. Hvormegit fordeelsagtigere endog Tilbudet i Sachsen var, afflog han det dog med Glæde, da hans ivrige Attraae var at tjene sit Fædreland med Opoffrelse baade af sine Midler og sine Kræfter.

I Aaret 1724 den 31 Julii indlod han sig i Egteskab med Dorothea Comtesse af Wedel Wedelsborg, en Datter af Grev Hannibal Wedel og Anne Cathrine Banner. To Aar efterat han havde faaet Compagniet i Cavalleriet, og sat det i fuldkommen Stand, sagde Kongen til ham over Tasselet, at ifald han havde Lyst til at komme i Garden til Gods, var der nu en Leilighed, da han havde givet hans Svoger, Grev Wedel, Lov til at sælge sit Compagnie; og naar han gav 4000 Rd. derfor, vilde han give sin Tilladelse dertil. Da dette blev ham sagt af Kongen selv, og han ikke ved et Afslag vilde give sine

Modstandere Vaaben i Hænderne imod sig, tog han imod Tilbudet, og betalte da 4000 Rld. derfor. Længe havde han ikke Nytte deraf; thi da han ved sin ældre Broders, Grev Christian Danneskiold Samsøes, meget tilige Død, som indfaldt 1728, fik store og vidtløftige Formynderskaber at besørge, og dette gav ham meget at bestille, indgav han Ansøgning om, at det maatte være ham tilladt, naar Tienesten tillod det, og han havde Oberstens Tilladelse dertil, at reise for at besørge det, som hans Formynderskab paalagde ham. Omendskiøndt dette var intet usædvanligt, og mange andre havde nydt den samme Frihed, saa fik han dog sin Ansøgning tilbage med denne Paategning af Kongen selv: Grev Danneskiold tiener til Svar: Han kan faae sin Afsted.

Man maae billig forundre sig over, at en ung Mand af Grev Danneskiolds elskværdige og beffedne Karakter, som endnu ikke havde haft Leilighed til at opvække sig Misundere, kunde finde saa mange Hindringer ved Begyndelsen af sin Lykkes Bane, og saa mange Modstandere, som modsatte sig hans Førfremmelse. Men denne Forundring vil uden Tvivl bortfalde, naar man betænker, at denne Misundelse var ikke saa meget personlig i Henseende til Greven, som opvaft hos de øvrige fornemme Familier i Riget imod den Familie, han var af, der havde hidindtil haft Adgang til de første Hørespøster. Disse frygtede ikke for, hvad han var, men for hvad han kunde blive, og ønskede derfor, saalænge det var mueligt at holde ham tilbage. Dertil kom

endnu

endnu dette, at da han, som ønskede at gjøre et Valg efter sit Herte, havde undslaaet sig for at modtage et Partie i en stor og da meget giældende Familie, som blev ham foreslaaet, havde dette saaledes opbragt Familien, at den siden den Tid stedse var ham imod. Saaledes afskediget, og efterat have udgivet sine Penge uden ringeste Erstatning, reiste han til Jylland, og opholdte sig paa et lidet Gods, som hedder Engelholm. Der lagde han sig i sin Rolighed endnu mere efter de mathematiske og andre Videnskaber, som kunde have nogen Indflydelse paa Sævæsenet.

Da Kong Friderik den 4de var død, reiste han tilbage igien til Kiøbenhavn, i Haab om atter at komme i Tjeneste. Han troede saanreget mere, at dette vilde lykkes ham, da han havde været meget kiendt af Kong Christian den 6te som Kronprinds, der vidste, at han havde bestemt sig for Sæ-Etaten. Imidlertid havde enten Kongen glemt det, eller og andre, som stode i Credit, og ikke vare Grevens Venner, hindrede ham fra at tænke derpaa. Da han derfor lod sig forstaae med, at han ønskede at komme i Tjenesten, sagde Geheimeraad Ludvig Pless en Dag til ham, at dersom han havde Lyst dertil, kunde han blive Assessor i Høieste-Ret. "Dog, lagde han til, da ingen af Deres Stand hidindtil har siddet deri, stiller jeg mig let for, at De ikke tager derimod." Var det nu, som det virkelig syntes, Geheimeraad Plesses Tanke at affrække ham derfra, blev han bedraget i sit Haab. Thi Greven svarede ham: "Det er min Pligt og mit Ønske, at tiene mit Fædrene-

"land og min Konge; men ikke at foreskrive, hvor det skal
 "være. Dette bør jeg overlade til Kongens Villie og
 "Skisnsomhed, naar det kun er noget, som jeg ei er
 "uduelig til at forrette."

Saaledes kom han da aldeles imod sin egen Bestemmelse ind i Høieste-Ret, og sad der et Aar. Ofte bad Grevinden ham om, at han dog, naar Leiligheder gaves ved Taffelet til at tale om Sø-Etaten, vilde tage Deel i Samtalen, og saaledes erindre Kongen derom. Men da han aldrig var for at prale af det, som han vidste, varede det længe, førend han gjorde det. Endelig da Geheimeraad Ludvig Pless begyndte en Dag ved Taffelet at tale om nogle Skibe, som det asiatiske Compagnie havde kjøbt af Hollænderne, og roste dem meget, tog Greven Ordet, og forsikkrede, at de Skibe, som Hollænderne bygte paa Kjøb, saae godt nok ud, men due- de ikke meget; da alle Knæerne derudi vare tilhugne, istedet for at de burde være voxet saaledes, og selgelig let kunde springe. Han lagde til, at han vidste dette med saa meget desto større Vished, da han selv havde seet det paa deres Skibs-Værfter. Geheimeraad Pless modsagde ham med Hæftighed, og det blev for den Gang derved. Nogen Tid derefter, da han atter var til Taffels, sagde Kongen til ham. "De havde alt for
 "ret, Grev Danneskiold, i Henseende til de i Holland
 "kjøbte Skibe. Der er kommet Efterretning, at de
 "med Nøie have naaet Norge, saasom en Mængde Knæ-
 "er ere sprungne i et haardt Veir." Dagen derefter fik han Befaling at bringe nogle kostbare Malerier, som
 hans

hans Broder havde efterladt sig, op til Kongen, som vilde sigbe nogle deraf, og at han selv skulde følge med. Efterat Kongen havde beseet dem, spurgde han Greven, om han havde lyst til at træde ind i Sæ-Commissariatet. Dette Tilbud, som var saa overensstemmende med hans Ønske, betænkte han sig ikke længe paa at tage imod, forlod Højeste-Ret, og gik ind i Sæ-Commissariatet den 12 Dec. 1731.

Da han havde siddet der nogen Tid, og som en indsigtsfuld Mand let indsaae de store Mangeler, som fandtes ved Marinen, forestillede han General Løvenørn, som den Gang var Ober-Sekretair ved Sæ- og Land-Etaten, og som indtil den Tid stedse havde været hans Ven, om han ikke vilde tale til Kongen derom, paa det at en anden Indretning kunde gøres; men fik det Svar, at det ikke kunde skee. Efter adskillige Gange forgieves at have anmodet denne ellers fornuftige og brave Mand derom, som uden Tvivl satte alt for megen Tillid til nogle af sine Meddeputerede, sagde han omsider: "Vil da ikke Deres Excellence som den Første tale, saa faaer jeg at gjøre det; thi jeg kan umuelig forsvare at tie til de Uordener, som jeg daglig seer at gaae i Svang ved den Etat, som jeg er sat udi."

Den Fortrydelse, som General Løvenørn udtrede herover, kunde ikke afkræffe ham fra sit Forsæt; thi han var altid uforsfærdet, naar det galdt om Samvittighed og Pligt. Han opsatte derfor hele Sagen skriftlig, skrev sit Navn derunder, og efter forlangt Audience hos Kongen gik op dermed, omendskiøndt han vist forestillede

fig, at dette Skridt vilde drage hans Afsted efter sig. Da han først havde mundtlig forestillet Kongen hans Flaades flette Forsatning, og Kongen, som troede den i god Stand, studsende herover, forlangede det fornemste, af hvad han havde sagt ham, optegnet, tog han sin skriftlige Forestilling op, og overleverede den. Kongen, som saae, at den var underskreven, gav ham den tilbage, og sagde, at et lidet Promemoria var ham nok, og vilde udsætte Greven mindre for Vedkommendes Brede. "Nei, Deres Majestæt! var Grevens Svar; en ærlig Mand bør aldrig sige noget, til hvem det endogsaa er, og allermindst til sin Konge, uden det, som han kan sætte sit Navn under, og tør bevise. Vil Deres Majestæt være saa naadig at sende det til Vedkommendes Erklæring, og lade Sagen undersøge, faaer De allerbedst Sandheden at vide." Dette stod Kongen meget vel an, der vel var vant til Angivelser, men altid med Begiering, at deres Navne, som indgave dem, maatte blive fortiede. Altsaa blev dette sendt til General Løvensørns og Meddeputeredes Erklæring, som ikke kunde forhindre Undersøgelsen. Da nu Grevens Foregivende blev befundet at være rigtigt, og General Løvensørn afgik fra sit Ober-Sekretariat ved Søetaten i Maret 1735, kom Greven i hans Sted, og fik den hele Beskyrelse deraf. Det første, som han foretog sig, var at eftersee, hvad Beholdningen var af alle til Skibene henhørende Materialier, da han vidste, at Mangelen herudi var stor, og at adskilligt Underslæb skede. Et eneste Exempel maae være nok til at oplyse dette. Kort før denne

For-

Forandring ved Sæetatens, havde Holmens Smed forlangt 1000 Skippund Jærn. Da han nu fornam, at Greven lod undersøge Beholdningerne, kom han, og meldte, at han, ved at eftersee det Jærn, som han havde, fornam, at han behøvede intet i Aar. Greven roste ham derfor, og lod som han troede, at det var hans Erlighed, som bragte ham dertil; omendstundt han vel vidste, i hvilken Hensigt han havde forlangt saa stort et Forraad.

Han begyndte strax paa Dokkens Indretning, efterat det Forslag derom, som han havde indgivet, den 26 Februari 1735 var bleven approberet; og i 5 Aar blev dette store Værk fuldført. For at kunne være saa meget mueligt tilstede ved Arbeidet, uden at forsømme sine mange andre Forretninger ved Sæetatens, stod han op kl. 3 hver Morgen, og kom ofte vaad hjem; hvilket ogsaa lagde Grunden til hans paafølgende haarde og langvarige Sygdom. Han havde ved dette Arbeide mange Vanskeligheder at kæmpe imod, ei allene fra Naturens Side, men hans Modstanderes Indvendinger, deres ofte igientagne Angreb, ja næsten alles Paastand, at Tingen var umuelig, og at de derpaa anvendte Penge vare spildte, lagde mange ubehagelige Hindringer i Veien for ham. Imidlertid blev dog Dokken i Aaret 1739 færdig og indviet den 26 Mai, i det Kongelige Herskabs Nærværelse, og en talrig Forsamling af Tilskuere. Et saa vanskeligt, besværligt, og dog lykkelig udført Arbeide, kunde nok fortient en udmærket Belønning; men foruden at Greven selv ingen nød, næg-

tede man ham endog den billige Begiering, at Commandeur Dumreicher, og et Par andre, som havde havt det meste Arbeide ved Dokkens Indretning, maatte nyde noget til at afhielpe deres trængende Omstændigheder. Da han umuelig kunde formode dette Afslag, og havde givet dem et Slags Haab derom, tog han 1500 Rb. af sine egne Penge, og uddeelte til dem den Dag, da Dokken blev indviet, foregivende, at det var fra Kongen; i hvilken Tanke de ogsaa bleve staaende, lige indtil deres Død. Dokkens heele Bygning kostede 230000 Rb.; en Udgift, som rigelig er indhentet, naar man beregner, hvormegit ethvert Skib tilforn havde kostet at kielhale og reparere. Endog den Dag, da Dokken blev indviet, gjorde man sig al optænkkelig Uimage for at svække denne Indretnings Kredit, og derved forringe Grevens Ros. Admiral Rosenpalm væddede med Commandeur Dumreicher den samme Morgen, at Sextus ikke kunde gaae ind i Dokken. Da det Kongelige Herstab allerede var der, sagde en af de Tilstædeværende til Kongen: "Deres Majestæt! man siger, at Sextus kan ikke komme ind i Dokken." Hvorpaa Kongen, som mærkede, at Grev Danneskiold smilede, uden at svare noget dertil, gav dette særdeles passende Svar: "En Skrædder tager først Maal af Kroppen, førend han gjør Kiolen. Saaledes har vel ogsaa Grev Danneskiold taget Maal af Skibet, førend han gjorde Dokken." Et par mærkelige Omstændigheder ved Dokkens Bygning fortjene her at anføres. Næst efterat Arbeidet var begyndt, frembrød om Natten en Kilde med stor Magt. Commandeur

deur Dumreicher, som troede, at dette vilde tilintetgiøre
 Arbeidet, løb strax til Greven, og gav ham Efterret-
 ning derom. Greven, som havde Skolde-Kopper, og
 laae i stærk Sved, vilde sige ham, hvad han skulde
 giøre; men han paaastod, at han ikke gif af Stedet, før-
 end Greven fulgte med. Han maatte da, hvor farligt
 endog dette Forsøg var, staae op, og følge med. Da
 han havde efterseet alting, lod han dem blive ved at
 grave, for at finde Kildens rette Aare; og da var det,
 at det skede, som siden har givet Anledning til den Op-
 digtelse, der er bleven troet af Mange, nemlig, at
 mange hundrede Sider Flesk bleve opkøbte, for at ned-
 sænkes sammesteds. Thi da Jorden formedelsi det ide-
 lige Vandløb blev saa glat, at Folkene ikke kunde staae
 fast og arbeide, lod Greven kiøbe en stor Deel Huder,
 som bleve lagte hen for at fæste Fødderne paa; og dette
 har ventelig forarsaget ommeldte Flygte. Da man en-
 delig fandt Kildens Udspring, blev den indfattet, og Van-
 det malet ud, hvilket endnu stær, saa at den aldeles
 intet hindrer. Men da man mærkede, at det var en
 salt Kilde, troede Greven, at den kunde tilveiebringe
 stor Nytte for Landet. Efterat den derfor var af Kyn-
 dige bleven prøvet og befundet god, talte Greven med
 endeel af de daværende anseelige Kiøbmænd, Fabritius,
 Wæver og flere, og bragte det saa vidt, at disse indga-
 ve under deres Hænder det Forslag, at naar Kongen
 vilde forbyde Lüneborger Salts Indførsel i Sielland,
 Tyhn og Jylland, forbandt de sig til, af denne Kilde
 at skaffe Salt, der skulde efter Prøve findes ligesaa godt,

at sælge det ringere end det Lüneborgske, og endda betale en anseelig Sum til Kongen. Imidlertid stod i Underhandling, fik Greven et Tilbud fra Lüneborg, at dersom han vilde see til at sæge denne Sag neddyffet, skulde 30000 Rd. staae til hans Tjeneste. Omendskiøndt Greven altid trængte til Penge, var hans Patriotismus dog ikke tilfals. Han glemte derfor dette Brev saalænge, indtil Tingen var saa vidt, at han skulde foreskille Ridsmændenes Forslag for Kongen. Da han havde forestilt Sagen, og Kongen blev meget glad derover, sagde Greven: "Med alt dette, Deres Majestæt, tro'er jeg ikke, at Sagen kan sættes i Værk." Kongen, forundret herover, spurgde om Marsagen. Greven viste ham derpaa Brevet, sigende: "Det, som jeg ikke har modtaget, vil maaskee en anden modtage, og søge at forhindre det." Kongen smilede derved, og sagde, at det havde ingen Rød. Imidlertid kom der efter nogle Maaneders Forløb en Kongelig Resolution, som ophævede dette Saltværks Anlæggelse, og saaledes pumpes det Vand ud til ingen Nytte, som maaskee med stor Fordeel for Landet kunde været brugt. Endnu en anden Omstændighed ved Dokkens Bygning bør ikke forbigaaes, som viser, at dette Arbejde, omendskiøndt ledsaget af mange Vanskeligheder, ogsaa blev fortsat med Held, og under den Høiestes Velsignelse. Det Skib, som var affendt for at hente det i Pommern indkøbte Lømmen til Dokken, faaer paa sin Hjemreise Mangel paa Vand. Folkene kaste Anker, og gaae et Sted i Land for at forsyne sig, men ere uforsigtige nok til at lade et

Seil blive staaende. Imidlertid rives Ankeret løst, og Skibet driver ud i Søen. Skipperen med sit Mandskab, som ikke torde være dette bekiendt, kommer hjem, siger, at Skibet er forliist, og at Mandskabet med Nød havde bierget sig. Nogen Tid derefter saaer Greven Brev fra Norge, hvori berettes ham, at da Lotserne en Dag saa et Skib komme seilende ind, undrede de sig over, at der ikke gaves Tegn for dem. De gik ufordrede ud, og fandt intet Mandskab derpaa. De gave derpaa Tegn til flere at komme, fyrede Skibet ind, og da de saa af Skipperens Connossement, som de fandt i Kajytten, hvorhen Skibet var bestemt, anmeldte de dette. Saaledes blev da dette Sommer lykkelig bierget, hvis Forliis ellers havde været baade et anseeligt Tab, og Forsinkelse i Arbeidet.

Omendskiøndt Greven arbeidede med den største Iver paa Sø-Etatens Forbedring, og saadanne vigtige Foretagender som Dokkens Indretning syntes at medtage al hans Tid, indskrænkede han sig dog ikke dertil, men var endog udenfor Sø-Estaten virksom til sit Fædrenelands Bedste, og søgte at gavne det ved andre nyttige Indretninger. Saaledes skulde Oekonomie- og Commerce-Collegium, Fabrikvæsenet i Dannemark og Norge, samt Banquen, ham deres Tilværelse; og salig Grev Bernstorff pleiede altid at kalde Oekonomie- og Commerce-Collegium Grev Danneskiolds Datter. Alt hvad jeg herom af dette Collegiums Protokoller ved Hr. Sekretair Prams venstabelige Hielp har fundet erfare, findes under Lit. A. i Bilagene.

Hvad Grev Danneskiold ellers har udrettet fra 1735 indtil 1743 til Sæ: Statens Forbedring, kan allerbedst erfares af den korte, egenhændig af ham selv, skrevne Beretning, saavelsom af det dertil søiede Udtog af Sæ: Statens Protokoller, som findes i de tilføiede Bilage under Lit. B., og vilde altsaa her være overflødigt at igientage. Iffun angaaende de Commissiøner, som bleve satte over ham, i den Tid han bestyrede Sæ: Staten, fortienner endnu adskilligt at erindres. Han blev adskillige Gange angrebet, haardelig beskyldt, og Commission nedsat over ham; men han blev altid befundet uskyldig. Allerede i Maret 1737 udkom et Skrivt, fuldt af haarde og fornærmelige Beskyldninger imod Greven. Den ubenævnte Forfatter blev opfordret for en nedsat Commission, at bevise sine Beskyldninger; men da ingen mødte, og Beskyldningerne bleve befundne falske, blev Skrivtet den 24 Jan. 1738 dømt til at brændes offentlig af Bøddelen, i Følge L. B. 6 Cap. 21. Art. 7. I sær var den sidste Commission 1741, som varede i 7 Maaneder, den mærkeligste. Dette Angreb var opspundet imod ham, medens han var i Holsteen for at besørge det Glückstadtse Arbeide, hvis Bestyrelse ogsaa var ham betroet. Thi da han kom derfra, fornøiet over at have fundet Leilighed til at spare endeel Penge i Kongens Cassé, og vilde berette Kongen dette, tog Kongen Ordet, og sagde, at der for ham var bleven angivet, at Flaaden ikke var i den Stand, som han forestillede sig, og at han, for at blive fuldkommen underrettet om Sandheden, vilde nedsætte en Commission,

mission, som skulde bestaae af Conseilet og adskillige Søofficerer. Men da Grevens Venner, som ikke ligesom frem vovede at beskylde ham selv, havde foreslået Sagen saaledes, at Admiral Suhm, Capitain Schumacher og andre, som arbejdede under Greven, førde ham bag Lyset, vilde Kongen, at han selv skulde sidde i Commissionen, for at tilkiendegive, at det ikke var ham, som var mistænkt. Greven frabad sig dette, og viiste, hvor umueligt det var, at han kunde sidde i en Commission over sig selv; læggende til, at hans Venner gave ham et slet Valg imellem at have handlet som et Barn eller som en Skielm. Da det var ham, som havde haft hele Bestyrelsen, og som enhver maatte adlyde, kunde han heller ikke taale, at nogen blev tiltalt derfor, uden han selv. Han foreslog derfor Kongen, at suspendere ham indtil Sagens Uddrag, da han ellers, ifald Beskyldningen var sand, og han havde handlet uredelig, i den Tid kunde gjøre megen Skade, og ifald den befandtes usandsfærdig, kunde paa ny tiltræde sine Forretninger. Dette vilde Kongen ikke høre noget tale om, men paa- stod, at han skulde referere for ham ligesom sædvanlig, hvilket han da ogsaa bekvemmede sig til, men under det Billaar, at han intet refererede, undtagen det, som Collegium leverede ham, og befattede sig ikke med Commandosager. Han maatte da udfærdige Commissorium imod sig selv, og ved Parolen udsæde samme Ordre som enhver af de andre Ober-Sekretairer i deres Departementer, hvis Indhold var, at enhver, som vidste noget, Sø-Etaten angaaende, maatte melde sig for

for den nedsatte Commission; og, lagde han selv til, vilde han ikke ansee den for en ærefrier Officeer, som vidste det mindste at udsætte paa Sø-Etaten, og ikke meldte sig. Commissarierne giennemsaar nu alt det, der var paa Holmen, besigtede ethvert Skib med dets Tilbehør, og undersøgte alt det, som i mindste Maade vedkom Sø-Etaten. Alle spaaede Greven et slet Udsald, da Sagen blev taget saa alvorlig. Han selv derimod var ganske rolig, og trøstede sig med, at en god Sag under en retfærdig Regiering nødvendig maatte triumfere. Saalænge denne Commission varede, prøvede han Verdens sædvanlige Løb. Han havde, da hans Forretninger om Dagen hindrede ham fra at see hans Venner og dem, som gierne vilde tale med ham, indført den Sædvane i sit Huus, at dette stod alle Dage aabent for enhver fra Kl. 6 af om Aftenen, da man efter Behag kunde blive til Aftens-Maaltid, eller gaae bort. I den Tid Commissionen anstillede sine Undersøgelser, kom ingen, undtagen nogle faa trofaste Venner; og naar han enten havde Forestilling hos Kongen, eller var ansagt til Taffels, torde meget faa nærme sig for at tale med ham. Endelig indsendte Commissionen efter nesten 7 Maanedes Forløb nogle Mangels-Poster, som vare af saa liden Betydendhed, at Greven i en halv Dag besvarede samme, og sendte dem tilbage. Deriblandt vare f. Ex. at paa det ene Skib fattedes Vinduesgardiner; paa det andet vare Laasene ikke smurte o. s. v.; luttet saadanne Mangelsposter, som i 14 Dage, ja kortere Tid, kunde afhielpes. Dagen derpaa

gik Commissarierne op til Kongen med deres Beretning, og endte den med at lykønske ham til hans Flaades gode Forfatning. Greven blev derpaa kaldet til Hove, og gik derhen med det Forsæt at tage sin Afsked, træt af de idelige Chikaner, som han maatte taale; men Kongens store Raade imod ham, og den fuldkomne Fyldestgørelse, som han fik, holdt ham tilbage. Thi Kongen lod Commissionens Betænkning oplæse for ham, og sagde, at han, for at viise, hvor fornøiet han var med hans Beskyrelse ved Sø-Etaten, vilde give ham 7000 Rdlr. aarlig, som skulde ansees for 1 pr. Cent af det, som han havde sparet i de derpaa anvendte Udgifter, og hans Enke en aarlig Pension af 4000 Rdlr.; ligeledes Admiral Suhm 1000 Rdlr., Capit. Schumacher 400 Rdlr., og Ober-Skibsbygmester Andreas Thuresen 100 Rdlr. aarlig. Den Kongelige Resolution af 28 April 1742 denne Sag angaaende, som faldt saa ærefuld ud for Greven, findes under Lit. C. I denne Resolution blev ogsaa givet den Befaling, at ingen herefter maatte gjøre nogen Angivelse, uden at sætte sit Navn derunder, og at hvo, som angav noget, og ikke kunde bevise det, skulde ansees som uværdig til Kongens Tjeneste.

Da ved offentlige Angreb ikke kunde udrettes noget imod Greven, søgte man ved List at styrte ham. Til den Ende bragte hans Uvenner nogle Læger paa deres Side, som foregave, at Sælusten var meget skadelig for Kongens Helbred. Imidlertid benyttede man sig deraf, at Kongen ikke kom paa Holmen, til at indbilde ham,

ham, at intet blev gjort; hvorfor ogsaa, naar Greven talte om et eller andet Arbeide, som blev foretaget, Kongen ved en Mine gav tilkiende, at han ikke troede det. Greven, som mærkede dette, og vidste meget vel, hvorfra det kom, viste sig slet ikke urolig derover, forsikret om, at Arbeidet gik frem, og at Tidens Længde vilde vise Sandheden. Man havde ogsaa bragt det saa vidt hos Kongen, for at standse Sagernes Gang og opvække Mistanke om Grevens Forsømmelse, at han for at skaae sine Kræfter hver Gang, naar Greven kom til Forestilling, lagde Kloffen paa Bordet, med Befaling, at det ikke maatte vare længere end et Kvarteer; hvorfor ogsaa i de Maaneder, da dette stod paa, saa mange uafgiorte Sager dyngede sig sammen, at da dette Uveir var forbi, og Greven viste Kongen, hvor meget der endnu var tilbage, sagde han: "Jeg er bleven" saaledes straffet denne Gang, at jeg ikke tiere skal "trække saameget paa mig"; og maatte lade Greven komme til sig 3 Dage efter hinanden, for at faae Sagerne afgiorte. Da nu adskillige Skibe vare færdige til at løbe af Stabelen, spurgde Greven Kongen, hvilke Maane de to Krigsskibe og 3 Fregatter skulde have. Kongen svarede herpaa smilende: "det hafter vel ikke." "Deres Majestæt kan, var Grevens Svar, opholde" "Skibene, saalænge De befaler; men jo før det kan" "ske, desto bedre er det for Skibene." Kongen mærkede da nok, at det forholdt sig saaledes, som Greven sagde, og lovede at komme Dagen derpaa, og da at besee Alt. Han kom ogsaa, og fandt foruden de anførte

Skibe endeel nye Konge Baade, Chasoupper, med mere. Da han længe havde gaaet omkring, vendte han sig til sit Følge og andre Omkringstaaende, og sagde, i det han gneed sine Dine: "Jeg veed ikke, om mine Dine slaae" feil; men mig synes dog, at her forrettes endeel Ar" beide." Ingen svarede noget hertil, og da det uden" tvivl fortrød Kongen, at han saa ofte uden Marsag havde mistænkt Greven, gav han ham, til et Beviis paa sin naadige Bevaagenhed, den næste Gang da han kom til Hove, sit Portrait indfattet med Brillanter, for at bære paa Brystet.

Aaret derefter, nemlig 1743, just da man var i Begreb med at udrusse Flaaden, blev Greven anklaget af Admiral Suhm, en Mand, som han længe havde været i den bedste Forstaaelse med, som han elskede og agtede, men identvovl af onde Raadgivere var bleven forledet til at gjøre dette Skridt. Kongen lod Greven og Commandeurerne Dumreicher og Wegerslow kalde, og da Admiral Suhm ikke kunde bevise sine Beskyldnin" ger, men forlangede en Commission for at undersøge Sagen, svarede Kongen: "Jeg har haft alt for mange" Commissioner. Nu vil jeg selv engang være Com" missarius. De veed, Admiral Suhm, hvad jeg til" forn har befalet, og følgerig Deres Skiebne. De skal" aflevere det, De som Holmens Chef har under Hæn" der, til Greb Danneskiold; og af Dem, Greb Dan" nesskiold, kræver jeg siden Regnskab derfor. Admiral" Suhm fik ogsaa strax sin Afsted med 1200 Rdlr. Pension." Samme Aar igiendrev den giorte Angi" velse

belse imod Greven sig selv, da en anseelig og vel ndrnfet Flaade laae paa Reden. Greven blev det Nar General-Admiral-Lieutenant.

Efter den Tid kunde ingen rokke ham af sin Konges Gunst, hvorudi han forblev indtil Kongens Død, som indfaldt 1746. Det vilde være Uret at ende denne betydelige Epoke i Grevens Liv, uden at tillægge den Monark, som han var saa hengiven, og i hvis Gunst han blot ved sande Fortienester, og ikke ved Smiger, havde vidst at befæste sig, sin velfortiente Roes. Vi finde i de Svar, som Kongen gav ved adskillige Feiligheder, ei allene en rigtig Dømmekraft, og megen bon Sens, men endog en Vittighed, som man maaskee ikke tiltroede ham. Vi see i de Undersøgelser, som han ved offentlige Commissioner lod anstille over en Mands Forhold, til hvilken han ellers havde saa megen Fortrolighed, den kloge Fyrstes Forsigtighed og Upartisthed; men ogsaa paa den anden Side, naar man vilde bruge Commissioner blot som Redskaber til at opvække Mistanke, som et Behikel for Had og Misundelse, Riækhed nok til at afslaae dem, Mod og Styrke nok til at haandhæve en redelig og duelig Mand, endog imod de Personer, for hvilke Svaghed er saa tilgivelig. Og hvo, som vil overbevise sig om Kong Christian den 6tes Arbeidsomhed og Flid i Regieringssager, behøver blot at kaste Biet til de af sal. Grev Danneskiold efterladte Papirer, hvoriblandt findes henimod 300 af Kongen selv egenhændig skrevne Breve, og endeel Forestillinger med høstegnede Anmærkninger og Resolutioner af Kongens

gens egen Haand. En Regent, som maae dele sin Opmærksomhed, sin Omhu, imellem saa mange vigtige Departementer, og som dog skænker saa megen virksom Flid til et eneste, fortjener unægtelig den Roes, at han er arbeidsom; og endnu større Roes bliver dette hos Kong Christian den 6te, hvis svage Helbred syntes at kræve mindre Anstrængelse.

Strax efter Kong Christian den 6tes Død lod det vel, som om den unge Konge bar megen Naade og Godhed for Greven, men det varede ikke længe, førend det lykkedes hans Uvenner at fordrive ham, og det paa følgende Maade. Admiral Rosenpalm foregav, at han kunde udrette det samme ved Søe-Etaten med 100000 Rdlr. mindre. Da Kongen sagde Greven dette, svarede han, at som intet var ham kiere, end at tiene sin Konge og sit Fædreland paa den nyttigste Maade, udbad han sig Planen, og dersom han da fandt, at den kunde sættes i Værk, vilde han gierne følge en andens bedre Indsigter. Man foreviste ham derpaa en Plan, som formodentlig var saaledes indrettet, at han ikke kunde bifalde den, da den ikke engang blev siden fulgt af dem, som havde udkastet den; og Følgen deraf blev denne, at Greven maatte forlade sin Post. Et iblandt de to Forslage, som denne Plan indeholdt, var dette, at enhver Officeer og Betient skulde affortes noget i sin Gage, hvilket Greven fandt at være ubilligt, og derfor ikke kunde samtykke. Hvor slet ellers denne Plan blev udført, sees deraf, at da Greven i Maret 1749 spurgte Kongen, om Admiral Rosenpalm havde sparet den beso-

bede Sum, svarede Kongen: "Nei, jeg har tværtimod
 "givet mere til"; og da Admiral Rosenpalm erindrede
 Kongen om sit Løfte for dette Projekts Udførelse, at
 gjøre ham til General-Admiral-Lieutenant, svarede
 Han: "De lovede, Hr. Admiral, at spare mig Penge,
 "og holdt det ikke. Vi ville derfor glemme vort Løfte
 "paa begge Sider." Grev Danneskiold fik da saale-
 des sin Afsked, og Kongen satte med egen Haand den-
 ne Marsag ind i Afskeds-Concepten: "At fordi han efter
 "den Plan, som i Sæ-Etatens Sager skulde følges,
 "ikke efter sine Indsigter troede at kunne tiene med
 "Nytte, saa fik han hermed i Raade sin Afsked." Co-
 pien af denne Afsked findes under Lit. D. Imidler-
 tid viste Kongen sig stedse meget naadig imod ham, og
 sendte ham ved Kroningen 1747, omendskiøndt han ikke
 var tilstede, det blaae Baand, med det Tillæg: At den
 Elephant, som sendtes, var den, som K. Christian den
 6te selv havde baaret; og at Kongen derfor troede, at
 den vilde være ham dobbelt kjær. Han bevidnede ogsaa
 siden ved alle Leiligheder de fordeelagtige Tanker, som
 han havde om ham; og da Kongen i Maret 1756 reiste
 igiennem Altona, hvor han opholdt sig en 8 Dages
 Tid, og talede med Greven om Sæ-Etaten, sagde
 han: "Nu, jeg faaer Dem dog vel engang igjen i Ties-
 "neste. Jeg seer den Nytte, som De kan gjøre
 "mig."

Greven opholdt sig efter sin Afsked i Altona, hvor
 han var flyttet hen med sin Familie, som den Gang
 bestod, foruden ham og hans Kone, af en Søn og to
 Døtre,

Døttre, der endnu vare smaae; en gift Datter tillige med hendes Mand, Schoutbysnacht Grev Danneskiold, som havde 3 Børn, en Søn og 2 Døttre, og som, efter at han tilligemed sin Svigerfader maatte forlade Sæsteden, og havde været 2 Aar Amtmand over Norborg Amt uden Gage, fik sin Afsked. Denne talrige Familie maatte han næsten allene underholde, og det af 1500 Rdlr. aarlig. Thi til den Summa havde han indskrænket sig, og lod det øvrige af de 7000 Rdlr., som han beholdt, da han gik ud af Tjenesten, gaae til sin Gieldes Afbetaling, der beløb sig den Gang til 80000 Rdlr. Man vil maaskee undre sig over, at Grevens Gield var saa stor, da han foruden sine egne arvede Midler havde haft saa betydelige Indkomster. Men omendskiødt han virkelig var bedre Huusholder over Kongens Kasse end over sin egen, vil man dog ikke finde denne Gield saa meget overdreven, naar man betænker: at han lige indtil den Commissions Slutning i Aaret 1742, da han fik de 7000 Rdlr. aarlig, havde tient for en liden Gage; thi han havde som Deputeret fra 1731 indtil 1735 1000 Rdlr. aarlig; fra 1735 indtil 1740 som Ober-Sekretair 2000 Rdlr., og 1740 fik han et Tillæg af 1000 Rdlr.; at han havde et Embede, der foraarsagede ham mange Udgifter, nu ved at beværte det Kongelige Hershabs paa Flaaden, nu ved at føre en Huusholdning, passende med hans Hensigt, som var, ved at lade sit Huus og sit Bord daglig staae aabent for Sæstetens Officerer og andre, at danne, især de første, endnu mere til det selskabelige Liv; at han hvert Aar maatte

giøre en Reise til Glückstadt for at eftersee det der foretagne Arbejde paa sin egen Bekostning; at Prindsesse Sophie Hedevigs Begravelse, Dronning Lovises Indtog, hans egen Equipering 1743, da Flaaden var ude, Bygningerne og de øvrige Indretninger paa Søllerød, o. s. v., nødvendig maatte forårsage ham store Bekostninger. Ved sin sparsommelige Levemaade, efterat han var kommen ud af Tjenesten, bragte han sin Gæld temmelig ned, som dog siden igien mærkelig blev forøget, da han blev kaldet tilbage.

I Maret 1748 reiste han med sin Svigersøn, som var meget sygelig, og sin egen Søn, som den Gang var 8 Aar gammel, til det varme Bad i Wiesbaden. Her blev han uformodentlig befriet fra den Lamhed, som han i 10 Aar havde haft, og som var en Følge af den Sygdom, han ved Dokkens Bygning havde tildraget sig. Da han paa Tilbagereisen drog igiennem Berlin, og, efterat have opholdt sig der en Dag for at lade sit Reiseselskab besee Byen, stod færdig at forlade den, kom en af Kongens Adjutanter til ham, og sagde, at Kongen, som havde hørt, at han var i Berlin, ønskede at tale med ham, og bad ham derfor at komme Dagen derpaa til Hove. Han maatte da udsætte sin Reise, lod sig endnu samme Dag melde hos Kongen, og blev meget naadig modtagen. I denne Audience gjorde Kongen af Preussen ham det Forslag, at træde i sin Tjeneste for at skaffe ham en Flaade, hvortil han ingen Bekostning vilde spare, og som skulde anlægges i Embden. Han gjorde ham store Tilbud, ei allene dobbelt saa stor
Gage,

Gage; som han havde havt i Dannemark, med frit Huns og en prægtig Baaning; men endog Forsørgelse i Jordegods eller Penge for hans Enke og Børn efter ham, enten han forblev i Tienesten, eller forlod den. Hvor smigrende for Egenkierligheden, hvor blendende ihenseende til Fordelen, og hvor fristende dette Tilbud end var for en Mand, hvis Fædreneland ikke vilde benytte sig af hans Duelighed, elskede han dog dette alt for høit til at kunne forlade det; især da han troede, at en Udvidelse af Kongen af Preussens Magt kunde være farlig baade for Dannemark og andre Lande, og altsaa ikke vilde laane sig som et Redskab dertil. Han undskyldte sig derfor med sin svage Helbred, og reiste, efterat han havde spist med Kongen, Dagen derpaa hjem.

Neppe havde han været et Par Maaneder hjemme, førend han fik et Brev, hvorudi man tilkiendegav ham, at Kongen forundrede sig meget over, at han uden Tilladelse var reist til Berlin. Greven svarede: at han, da Hs. Majestæt havde givet ham sin Afsked, troede sig aldeles fri og sin egen, saa at han kunde reise, hvor han vilde; at han heller ikke indsaae det Utilladelige derudi, isald han, da hans egen Konge ikke vilde bruge ham, antog en fremmed Konges Tilbud; og at han i det øvrige blot tilskrev sine Uvenner den Mistanke, som de ved denne Reise havde søgt at opvække imod ham hos en Konge, paa hvis naadige Sindelag imod sig han havde havt saa store Prøver. Da man nu maaskee frygtede for, at han, fortrydelig

over denne Erindring, endnu skulde tage imod Tilbudet, fik han et meget høfligt Svar, hvorudi blev ham tilkiendegivet, at Kongen nok havde troet, at Greven elskede sit Fædreland alt for meget til at forlade det; men at man var bleven nødsaget at tilskrive ham, fordi Gesandterne fra det engelske, hollandske og svenske Hof havde tilkiendegivet efter Befaling deres Hoffers Forundring over, at man lod en Mand af Greve Danneskiolds Erfaring og Duelighed i Sæbæsenet komme til en Konge, der ved sin Magt til Søes kunde blive farlig for andre, og at det, ved hans Indflydelse i en Etat, hvor han endnu var saa elsket, vilde være ham en let Sag at bringe andre baade af høiere og ringere Classer til at følge sig. Endelig endtes Brevet med en Hilsen fra Kongen, at da han ønskede at tale med Greven, bad han ham, saasnart Vinteren var forbi, at han vilde komme til Kiøbenhavn. Greven reiste ogsaa 1749 om Foraaret derhen, og blev meget naadig modtagen af Kongen, som gjorde ham det Forslag, at hans Svigersøn, som en ung Mand, skulde træde ind i Admiraltets Collegium, og faae en Division. Dette Forslag bragte Greven sin Svigersøn, som ikke havde megen Lyst dertil; men dog imødtog det paa Vilkaar, at hans Svigerfader skulde følge med, og opholde sig paa Søllerød, 2 Mile fra Kiøbenhavn, som han endnu eiede, og ikke havde fundet Kisber til. Da de paa Veien besøgte Grevens Moder paa Gisselsfeldt, fik Svigersønnen Dagen derpaa en Forraadnelses-Feber, hvoraf han døde i sit 29de Aar, netop i samme Alder, som hans Fader og Far.

Karlfader havde opnaaet, efterladende sig en Enke og 2 smaae Børn. Greven drog derpaa til Søllerød, hvor han levede i sin Rolighed, indtil Geheimeraad Grev Dehn, som den Gang stod i Conseilet, købte Stedet. Han reisfe derpaa, da han havde sendt sin Søn, som var 17 Aar gammel, til den franske Armee, for at gjøre sig dygtig til Tienesten, i Aaret 1756 til Marseliusborg; men da ingen beboelig Bygning der foresandtes, købte han sig en Gaard i Aarhus. Her levede han fornøiet tilligemed sin Kone og Datter, fordrev Tiden med mathematiske og physiske Studeringer, samt Musik, og stræbte saavel at bringe sit Gods i bedre Stand som at afbetale sin Gield. I Aaret 1758 døde, til hans og Familiens store Sorg, hans eneste Søn, der stod som Capitain i Grev Løvendals Regimente ved den franske Armee, og tillige var Capitain i det schlesvigske Infanterie-Regiment, af en i Armeen grasserende smitsom Sygdom. Han var et haabesfuldt ungt Menneske, meget elsket og yndet af sine Foresatte og alle, som kiendte ham; hvorfor ogsaa Marskalk Broglio, som da kommanderede den franske Armee, havde valgt ham til sin Adjutant.

I 1760 fik Greven Brev fra Oberhofmarskalk Grev Moltke, som i Kongens Navn tilbød ham at gaae til Sorøe som Oberhovmester. Omendskiøndt dette var et ganske andet Fag end det, hvorudi han tilforn havde været, fulgte han dog sin Grundsætning, som var at gaae, hvor han blev kaldet til Landets Tieneste. Ved sin Tiltrædelse paa Sorøe fandt han 6 eller 7 Akade-

mister og den første Uorden iblandt de unge Mennesker, saavel i Lærdom som i Sæder. Professorerne selv klagede over, at de ofte i deres Læsetimer havde ingen Tilhørere. Akademisterne reiste bort, bleve Uger, ja Maaneder borte, uden at melde det til Oberhovmesteren eller Professorerne. De spillede og spiste paa deres Kamre, hvilket efter Fundatsen var forbudet, og det sidste ikkun tilladt i Sygdoms Tilfælde, for ikke at forarsage Forældrene dobbelte Udgifter, eller give Anledning til, at de unge Mennesker satte sig i Gæld. Underrettet i Forveien om disse Uordener, var Greven ogsaa desto mere opmærksom paa at forebygge og rette dem, og sparede ingen Flid for at fremme Hensigten af Akademiets Indretning, og danne disse unge Mennesker til gode, sædelige, og duelige Borgere i Staten. For Grevens Tid havde Professorerne læst hver sin Time uden at kunne vide, enten deres Tilhørere havde fattet, og beholdt noget af deres Foredrag eller ei; han gjorde derfor den Indretning, at Onsdag og Lørdag skulde være Repetitionsdag, da Akademisterne bleve tilspurgte om det, hvorover de forrige Dage var blevet læst. Disse Dage var Greven selv stedse nærværende, roste de Flittige, og erindrede høflig, men tillige alvorlig, de Forsømmelige. Dette havde den gode Virkning, at Akademisterne under Forelæsningen optegnede det mærkeligste, og vedligeholdte Agtsomheden. Han besøgte ogsaa, omendskiondt ikke saa ofte, de øvrige Forelæsninger, samt Øvelserne i Dandsen, Fægtning og Riden. Naar Akademisterne spiste, kom han hen for at see Anretningen,

og anordnede, at en Professor, for desto større Ordens Skyld, daglig skulde spise ved Akademisternes Bord. Han gav aldrig offentlige Trettesættelser, førend han i Forveien havde adskillige Gange forgieves advaret i Censurum, og forsømte ikke selv at give Akademisterne et folgebærdigt Exempel, som i Alt, saa ogsaa derudi, at han gik hver Søndag i Kirke, og altid i Akademist-Stolen. For de slittige Akademister var han ved Høffet en ivrig Talsmand, og erlangede endog kongelige Be- naadninger for dem. Paa det at han baade kunde vinde Akademisternes Kierlighed, forskaffe dem som unge Men- nesker den Forandring og Fornøielse, som de uden For- sømmelse i deres Studeringer burde have, og danne dem for den selskabelige Omgang, havde han hver Mid- dag 2 Professorer og 4 Akademister, og hver Aften 1 Professor og 2 Akademister til Bords, hvilket gik Tou- ren omkring. Efter Bordet om Aftenen spillede smaae Commercespil, men ikke længe. Ved Maaltidet, og ellers, foranledigede Greven lærerige Samtaler. Selv spillede han ikke. Hver Lørdag Eftermiddag var Con- cert hos ham, hvor enhver kunde komme, enten for at spille med, isald han forstod at traktere noget Instru- ment, eller for at høre til. Ogsaa Søndag Eftermid- dag stod Grevens Huns aabent for dem, som vilde kom- me, enten for at spille Kort, eller for at tage Deel i Samtalerne. Overalt herskede i disse Selskaber baade den anstændige Frihed, som kunde gjøre dem behagelige for unge Mennesker, og tillige den gode Tone, hvorved de bleve nyttige for dem, som ei allene skulde anføres til

til Studerlinger, men dannes for den store Verden. Foruden de 2de store Høitideligheds-Dage, nemlig: Kongens Geburtsdag, og Akademiets Stiftelsesdag, som bleve celebrerede, gav han ogsaa Akademiet, Byen, og Egnens Beboere tvende Gange Bal om Vinteren, hvilket blot anføres, for at vise, at Grev Danneskiold ingenlunde var den overdreven alvorlige og suurseende Mand, der ingen anstændige Forlystelser kunde taale. Akademiets Bygninger, som vare meget forfaldne, søgte han at faa saa meget mueligt sat i Stand, og sørgede for, at det gode Bibliothek, som i nederste Etage stod Fare for at bedærves af Fugtighed, blev flyttet i anden Etage, hvor det fik en vel indrettet Plads. En Forvalter, som var ved Godset, og som baade var ufynlig i Landvæsenet, og alt for magelig, hvorunder Godsets Forvaltning leed meget, ombyttede han med en anden, der var opfødt ved Landvæsenet. Hvor fornøden denne Forandring var for Godset, og at Greven ikke gjorde denne Mand brødløs, sees af følgende Tildragelse. Da en Bonde kom en Dag fra Peersborg, den nærmeste Landsby ved Sorø, og forlangede Hielp, fordi han ved Esgdam havde mistet sit Næg og sine Heste; og Greven lod Forvalteren falde, for at erfare Sandheden, svarede han: at han ikke var alvidende, og at det var Udriderens Sag at gjøre Forklaring over Bøndernes Tilstand. Da Greven derpaa foreskillede ham, at dette var hans Pligt som Forvalter, sagde han, at naar saa var, fløttede han ikke om at blive længere, men vilde vende tilbage til sit andet Embede, da han tillige var Mon-

ster:

fierftriver i Lolland. Greven anlagde ogsaa, medens han var paa Sorø, en botanisk Have, og en stor Allee; og da Skovene vare meget forhugne, og man uden Skye stial deraf, søgte han saameget mueligt at forebygge saadant.

Han omgikkes Professorerne med megen Agtelse og Bønskab. Men da han især yndede et Par af dem, og disse deels bleve jaloux paa hinanden, deels opvækkede Jaloufie hos nogle af de andre, hvilket endogsaa udbredede sig til Akademisterne, forboldte dette Greven adskillige Fortrædeligheder, som gjorde ham kied af sin Post. Da nu dertil kom, at han, som intet iorigere ønskede, end at være virksom til Akademiets Opkomst, indsaae, og ofte forestillede Regieringen, at Akademiets Vedligeholdelse vilde blive vanskelig, dersom ikke Kongen gav et klækkeligt Tilskud, eller lod det hvile en 10 Aars Tid, for imidlertid at samle en Kapital, hvormed man kunde begynde paa ny; blev Hoffet kied af Grevens igientagne Forestillinger, og gav ham, da han forlanged det, sin Afsked fra en Post, hvor han, ligesom i alle de øvrige han havde beklædet, visse sig nidkier og virksom, og bragte i den korte Tid, han var derudi, Akademisternes Antal fra 7 til henimod 30. Medens han var paa Sorø, mistede han sin Kone, med hvilken han havde levet i det kierligste Ægteskab, og haft 9 Børn, 3 Sønner og 6 Døttre.

Greven vendte nu tilbage til Aarhus, og da hans Helbred formede sig det smertelige Tab, som han havde gjort, havde lidt meget, raadede Lægerne ham

at reise til Pyrmont for at bruge Brønden paa Stedet, hvilket bekom ham saa vel, at han reiste fuldkommen helbredet tilbage.

Da han i Aaret 1766 var reist til Kiøbenhavn i sine egne Forretninger, indfaldt, medens han opholdte sig der, Kong Friderik den Femtes Død. Greven maatte, da Aarstiden ikke tillod ham at reise hjem, bivaane Begravelsen, og bar som ældste blaae Ridder Elephant-Ordenen. Strax efter vor nu regierende Konges Tiltrædelse til Regieringen, fik han Befaling at tilkiendegive sine Tanker om Landets daværende Tilstand i Almindelighed, hvilket han ogsaa gjorde i et P. M. af 23 Januari samme Aar, og tilstillede Kongen endnu et andet, blot Sæetaten angaaende, af 22 Februarii. Dette, som indeholdt adskillige af Greven giorte Annærkninger, i Henseende til Marinen, foraarsagede en temmelig heftig Strid, imellem ham og da værende Ober-Secreteer ved Sæetaten, Hans Excellence Hr. Geheimeraad Rosenfrantz, samt det kongelige combinede Admiralitets- og Commissariats-Collegium. Adskillige hertil hørende Erklæringer, og andre Bilage, findes anførte i et Skrift, som udkom i Aaret 1790, under Titel: Efterretninger om den danske Sæetat fra forrige Tider, hvortil dog endnu kunde føies, som denne Sag vedkommende et Aft-Stykke, som findes i Bilagene under Lit. E., og i bemeldte Efterretninger er udeladt. Jeg forstaaer ikke at bedømme denne Strid, som henhører under de i Sør-Væsenet Kyndiges Dom. Iffun et Ønske kan jeg ikke holde tilbage, nemlig: At denne

Sam-

Samling af Aftter, bemeldte Sag vedkommende, som først udkom 1790, altsaa 20 Aar efter Grevens Død, havde været udgiben medens han endnu levede, og kunde forsvare sig.

Da Greven saaledes efter Sædvane frimodig havde fremsat sine Tanker, reiste han i Maj Maaned tilbage, og tænkte paa intet mindre, end at gaae ind igien i Tienesten. Men i Julii Maaned samme Aar kom en Expresse med et egenhændigt og i de naadigste Udtrykke forfattet Brev fra Kongen, hvoraf følger en Copie under Lit. F., og hvorudi han befalede ham, ufortøvet at komme til Kjøbenhavn, da han havde vigtige Ting at tale med ham om. Han reiste strax, og blev i August Maaned ikke allene indsat ved Sæetaten som Ober-Secretair og Surintendant de Marine, men ogsaa som Stats-Minister med en Gage af 8000 Rd. I Følge sit Embede fik han Ordre at føre Prindsesse Sophie Magdalene over Sundet til Sverrig, samt at hente Dronning Caroline Mathilde i Colding, og føre hende over Belterne. Omendskiøndt han denne sidste Gang var meget kort i Staten, foretog han dog adskillige nyttige Ting, hvoraf nogle bleve iværksatte, andre ikke. Iblandt de første vare hans Forslag om Pension for Sæ-Officervernes Enker af Assistentshuusets Overskud, hvorved mange fattige Enker, som endog fra Kong Friderik den 4des Tid kummerlig havde ernæret sig, bleve hiulpne. Om Lækkelagehuusenes Bygning. Om Standsning i Krudt-Magazinernes Opbyggelse paa Amager, i Betragtning af den dermed forbundne Fare og Omkostninger.

ger. Om Tillæg for Søe-Artilleristerne. Om Nivaae Havns Nedlæggelse, og Udførelsen af det allerede i Kong Christian den 6tes Tid, af ham giorte Forslag i Henseende til Lunetternes Anlæggelse, som efter Grevens Afgang fra Søe-Etaten blev standset, men siden igien med nogen Forandring er bleven fortsat. Om at sætte Flaaden paa 33 Skibe af Linien. Om Grund-Regelen for Skibenes Bygning, Alder og Reparation, fra Afløbningen indtil Ophugningen. Om Auscultanters Ansættelse i Admiralitets- og Commissariats-Collegio, som skulde dannes til dets Forretninger. Hans Plan til et Marin-Regiments Oprettelse kom ikke til Forslag, og hans indgivne Forslag, om at indrette Siethuset til Søefadets-Akademie, blev vel approberet, men ikke udført. Da min Hensigt ei er at skrive Søeetatens Historie, men blot at anføre det, som Grev Danneskiold udrettede, medens han sidste Gang havde dens Bestyrelse, troer jeg, at det her fortelig anførte er nok til at godtgjøre, at Alderen, som desuden ikke var saa høi, ingenslunde havde svækket hans Virksomhed og Gavnelyst, og at altsaa hans Uvenners Beskyldninger imod ham vare ugrundede, som deraf tage Anledning til at overtale Kongen til at give ham en ligesaa uformodentlig som unaadig Afsked, da han den 26 October 1767, altsaa noget over et Aar efterat han var indkaldet, fik i ee fransk Brev, underskrevet med Kongens Navn, Ordre inden 3 Dage at forlade Byen, og forsøge sig til Marseliusborg, med den Pension af 7000 Rd. aarlig, som han tilforn havde havt. Saa frænkende og uventet som denne

denne Afsted var for Greven og mange baade i og udenfor Staten, som elskede og yndede ham, vilde han dog ikke efter adskilliges Raad gjøre Forsøg paa at afvende dette Uveir og forlange at vide den Forbrydelse, som kunde paadrage ham i saadan Grad sin Konges Unaade. Han var altid lydig Undersaat, og saaledes viiste han sig ogsaa ved denne Leilighed, da han strax gjorde Ansalt til at pakke ind, og reiste den 3die Dags Morgen til Aarhus. Han bar denne bittere Skiebne med sin sædvanlige Standhaftighed. Da han læste Kongens Brev, saaes ingen Forandring hos ham, og da hans Datter ved at erfare dets Indhold blev sat i Bevægelse, sagde han "Tak hellere Gud, som giver mig Haab at kunne tilbringe mine sidste Dage i Noe. Du veed, at jeg stedse har ønsket mig en Mellemtid imellem dette Livs urolige Syffeler, og det bedre Liv. Nu faaer jeg dette Ønske opfyldt, uden at have den Bebreidelse at gjøre mig selv, at jeg har nægtet mit Fædreland min Tieneste, saalænge jeg kunde tiene." Greven nød den fældne Trøst ved slige Tilfælde, at alle kappedes om at bevidne ham deres Deeltagelse, og i de tvende Dage han forblev i Byen, var hans Huus stedse fuldt. I hans Sted blev Grev Laurvig ansat som Ober-Secretair ved Sæetaten, og var ikke frie for den Mistanke, at han havde en betydelig Andeel i sin Belgiorers Afsted, som Maret tilforn efter hans Anmodning havde forskaffet ham den kongelige Tilladelse, hvilken tilforn var bleven ham nægtet, at komme tilbage fra Norge, hvor han havde Befaling at opholde sig paa sit Grevskab.

Formedelst denne sidste Forandring bleve Grev Danneskiolds Omstændigheder meget forværrede, og hans Gæld, som var nedbragt til 8 a 10000 Rd., anseelig forøget, hvortil Marsagen let indsees, naar man betænker, at han i Kiøbenhavn maatte anskaffe sig et nyt og anstændigt Ameublement; at Kroningen, Dronning Caroline Mathildes Indtog, Prindsessens Overførelse til Sverrig og Dronningens til Kiøbenhavn, Rejsen med Kongen til Holsteen, som i denne korte Tid indfaldt, kostede ham meget; og at endelig den Ulykke stødte til, at det Skib, som skulde bringe hans Læge over i November Maaned til Aarhus, blev læk, var nær ved at synke, og at næsten alt hans Gods blev fordærvet. Næppe et Aar derefter blev han hæftig syg, og omendskøndt han kom sig af denne Sygdom, var dog hans Helbred saa svækket, at man let kunde see, det ikke vilde vare længe. Dette mærkede han ogsaa selv, men med den Sinds-Rolighed, som den retskafne Mand og dydige Christen allene kan besidde, og hvormed han seer et bedre Liv imøde. Hans eneste Bekymring var for den Datter, som han efterlod sig, hvilken han elskede meget høit, og som mistede i ham sin eeneste Støtte. I Januarii Maaned 1770 blev han atter heftig angrebet af sit sædvanlige Onde, en stærk Svindel med Feber derhos, som, uagtet tre brave Læger bleve kaldte til Hielp, ikke kunde sættes, og først i April blev til et Slag, som hver Dag angreb ham indtil den 18 Julii, da han døde deraf om Morgenens Kl. 4, nær 67 Aar gammel. En Time efter hans Død, kom den i Aarhus da værende

Søe-Capitain, tilligemed Borgemeesteren, og foreviste et tilluft Brev fra Admiralitetet, med den paaafrevne Ordre, at saasnart Grev Danneskiold var død, skulde de i hans Datters Nærværelse aabne dette; hvilket skede, og fandtes da deri en kongelig Ordre, at de skulde gienemgaae Grevens Papirer, og udsøge, hvad der var vedkommende de offentlige Betieninger, som han havde været i. Dette skede strax, da de oversendte, hvad der fandtes.

Greven havde i alt havt 9 Børn, 3 Sønner og 6 Døttre, som alle døde smaae, undtagen den ældste Datter, der var gift med sin Fætter, Schoutbynacht og Kammerherre Grev Ulrich Adolph Danneskiold; en Søn, som døde i den franske Armee; og en Datter, som endnu lever. Hun modtog efter sin sal. Fader en Gield af 16 til 17000 Rd., som hun paa en roesbærdig Maade, og ved at leve indskrænket, har afbetalt indtil paa 2000 Rd. nær, der endnu staae tilbage, men som hun haaber tilligemed det øvrige at kunne afbetale.

Saaledes endte da Grev Frederik Danneskiold Samme sin ærefulde, og ved mange Lykkens Afvekslinger udmærkede Bane. Saa iblant Fædrenelandets fortiente og berømte Mænd have i Kundskaber, Virksomhed, en ædel Tænkemaade, og redelig Karakter overgaaet ham. Han havde, ligesom ethvert Menneske, sine Feil og Skrøbeligheder. Den Hidsigthed, som saa nærturlig følger den meget Virksomme; den Paastaaelighed paa sine Meninger og eengangfattede Beslutning, som ikke sjelden findes hos den redelige, faste, og efter sin

Overbeviisning handlende Mand, og en alt for stor Godtroenhed i Henseende til dem, som ofte misbrugte den til hans egen Skade, vare de fornemste. Hvad hans Paaskaaelighed i at forsøgte sin Mening, og vedblive sin eengang tagne Beslutning angaaer, har jeg dog hørt dem, som arbejdede under ham, forsikre, at naar man ikkun gav ham Tid, og ikke strax med Hestighed modsigde ham, men vidste at fremsætte tilstrækkelige Grunde imod hans yttrede Mening, var han villig til at frafalde den. Overalt kan man med Sandhed sige, at dersom hans usædvanlige Virksomhed var undertiden Skyld udi, at adskillige Ting bleve begyndte, men ikke fuldendte, fordi den Hastighed, hvormed de bleve giorte, ikke altid tillod at forudsee mødende Vanskeligheder og andre Omstændigheder, som forhindrede deres Fremgang, frembragte den dog mange herlige Ting og nyttige Indretninger for Landet, som uden den besynderlige Drist, Embeds-Iver og Standhaftighed, der fandtes hos ham, neppe vare blevene iærksatte og fuldendte, hvorpaa især Dokken og flere andre Indretninger kunne tiene til Beviis.

Man har beskyldt ham for Intolerance i Religionen, hvoraf han ikke, ligesom saa mange andre i sin Tid, havde blot Skinnet, men som han altid bar en sand Verbødighed og Hviagtelse for. Da Middelveien imellem Letsindighed og Ligegyldighed for Religionen paa den ene, og en overdreven Iver og Ridkierhed for samme paa den anden Side, ikke altid er saa let, blev heller ikke denne Middelvei, hvor det galdt om Religionens Sag, stedse

fredse nøie nok af Greven iagttaget. Dog synes mig, at dette med Grund kan tiene til hans Undskyldning, at de tolerante Grundfætninger i Religionen, endnu i den Tid, da han levede, langt fra ikke vare saa almindelige som de nu ere. En Tildragelse, som især har givet Anledning til at beskylde Greven derfor, var den med Professor Baseldow, medens Greven var Oberhovmester paa Sorø. Vel kan man ikke nægte, at han jo gif alt for vidt i denne Sag, da han ikke lod sig nøie med at udvirke Forbud, at B. ikke maatte læse over Theologien, og at faae ham bort fra Akademiet; men da han havde erhholdet et Professorat i Altona, gjorde i Aaret 1767, medens han var i Stats-Raadet, ogsaa Forslag om at fordrive ham derfra, hvilket Forslag findes i Lupdorphiana 1 D. Pag. 22 til 48. Imidlertid troer jeg dog, at adskilligt herved kan anføres, som tiener til at sætte Grevens Forhold i et mindre ufordeelagtigt Lys, end man heraf har taget Anledning til at sætte samme. B. var, omendskiøndt han havde lagt sig efter de philosophiske Videnskaber, og hans Skrifter vidne om en Mand, som kan tænke, ikke altid Philosoph i sit Forhold, men viiste sig, hvilket var bekiendt iblant hans Medcolleger og andre i Sorø, entusiastisk indtil en Grad, som nærmede sig Affindighed. Uden her at undersøge, hvilket ikke er Stedet, om de Beskyldninger, Greven i bemeldte Forslag gjør imod ham, i Henseende til Materialismus, Socinianismus, og andre Vildfarelser, som efter hans Tanker fandtes indstræede i hans Skrifter, saavel som i hans

mundtlige Forelæsninger for Akademikerne, ere grunde eller ei, maae det være nok at erindre, at troværdige Mænd af hans Kolleger have forfikkret, at han udtrede offentlig alt for frie og farlige Meninger om Selvmord, om Uundværdigheden af en guddommelig Åabenbaring o. s. v. Da han kom fra Tydskland, hvor man den Tid allerede ved Hielp af Kritikens Fakkell havde begyndt at undersøge og berigtige Grund-Texten i det gamle og nye Testamente, og han selv, blottet for de til den bibelske Kritik henhørende Kundskaber, havde hørt tale om forskiellige Læsearter i det nye Testamente, brugte han det uoverlagte Udtryk: Da hat der Apostel sich verschrieben. Dette burde og kunde Greb Dannestiold, hvis Pligt det var at vaage over, at saa mange unge Mennesker, som vare hans Opsyn betroede, ikke skulde indsue saadanne Meninger, ikke med Ligegyldighed ansee. Da han derfor meget ofte i private Samtaler havde søgt at bringe B. paa andre Tanker, men denne vedblev sine Meninger; da Greben ogsaa havde tilraadet og formanet ham til, i det mindste at beholde disse Meninger hos sig selv, og ikke udbrede dem i sine Forelæsninger, og til de Unges Forargelse, men forgiøves; kunde vel neppe nogen fortænke ham i, at han søgte at stille Akademiet ved en Mand, som han efter sin Overbeviisning troede at være farlig og skadelig. Kun at Greben, da hans Kald ikke mere opfordrede ham dertil, havde ladet B. og hans Meninger uansøgte. At blot en noget overdreven Iver for Religionen forledede ham til dette Skridt, og ikke nogen personlig Animositet

mositet imod B. selv, vidner Indholdet af det ommeldte Forslag, hvorudi han anmoder Kongen om at give B. endog en bedre Betiening og større Indkomster, naar han kun ikke mere besteg nogen offentlig Lærestol. En Anekdote kan jeg ikke her forbigaae, som tydelig vidner om, hvor lidet Prof. B. var skicket til at føre Beviser for Religionen af Bibelen, og især til at give sig af med den bibelske Kritik. Da han en Dag ved Grevens Bord, hvor Prof. Sneedorff samme Gang spiste, paastod, at de smaa Børns Daab var urimelig og ugrundet, og Greven modsagde ham, anførte han til sit Forsvar Matth. 28 Cap. 19 B., hvor det hedder: Lærere alle Folk og Døber dem. Greven, som forstod meget vel græsk, og havde læst sit nye Testamente i dette Sprog, paastod strax, at det græske Ord burde ikke oversættes lærer, men gjører dem til mine Disciple. B. nægtede dette, hvorpaa Greven stod stiltiende op fra Bordet, og hentede et græsk nyt Testamente for at overbevise ham. Da Prof. Sneedorff saa Greven komme tilbage med det nye Testamente, sagde han: "Deres Excellence har umaget sig forgieves; Prof. B. kan ikke læse græsk."

Iblandt de Feil, som man har bebreidet ham, er ogsaa denne, at han ikke let kunde glemme Fornærmelser, og søgte at hegne sig paa dem, som havde gjort ham imod. Det, som udentvivl har givet Anledning til at bebreide ham denne Feil, var en vis Embeds-Stræng-
hed, hvilken han undertiden ansaae fornøden at udøve imod de Embedsmænd, der arbejdede under ham, og

forsømte deres Pligter. Hvor lidet denne fortienet dette Navn, som endog, naar den gaaer alt for vidt, flyder af en renere Kilde, nemlig Iver for Tienesten og Landets Vel, indseer enhver; og følgende Tildragelse kan tiene til et Beviis derpaa.

Da der i Maret 1738 blev af en Anonym indgivet en Klage over Grev Danneskiold, hvorover Admiralitetets og Commissariatets Betænkning blev indhæntet, var samme eenstemmig til Grevens Fordeel, undertagen Conferentsraad Benzons og Justitsraad Fiskers Erklæringer, hvilke vare ham i nogle Poster imod, og det just i de Poster, hvorudi de selv tilforn i Commissariatet havde samtykt. Greven forsvarede sig i et Promemoria af 10 Juni s. A., og Conseilet, som efter Kongelig Befaling maatte tage alle Ting i Diesbyn, erklærede at have foresundet alle Ting i den bedste Stand og Orden. Da derpaa en Kongelig Resolution faldt, som bevidnede Hans Majestæts fuldkomne Tilfredshed med Grevens Tieneste, og befalede, at de 2de Deputerede skulde have en skarp Irettesættelse for deres Opførsel; var Greven ikke fornøiet dermed, men erklærede, at han ikke mere kunde arbejde med 2de Mænd, som paa den Maade havde handlet, ikke imod ham personlig, men i Gæstetens Sager, og i Kongens Tieneste havde aflagt Prøver paa saa vaklende, og sig selv modsigende Grundsætninger. Til et Beviis paa, at intet personligt Had eller Fortrydelse bragte ham til at gjøre dette Skridt, beraabte han sig i sin Forestilling til Kongen paa den Lemsældighed, hvormed han havde tænkt

og handlet imod andre, f. Ex. Admiral Hagedorn og Rosenpalm, som personlig havde fornærmet ham. Jeg troer altsaa, at Grevens Forhold herudi, og Paastaaelighed i at ville have disse 2de Embedsmænd ud af Commissariatet, snarere kan ansees for en alt for stor Ridtierhed i Kongens Tjeneste, end for Hæbngierrighed; da adskillige Exempler kunne anføres paa Grevens Vedemodighed mod dem, som fornærmede ham, og hvoraf jeg ikkun vil nævne et eeneste.

En Mand, som jeg ikke vil nævne, hvilken Greven havde hjulpet ind i Grevstaten, som han selv havde underviist, og tilstedede daglig Adgang i sit Hus og til sit Bord, blev i den hæftige Sygdom, som han havde paadraget sig ved Doffens Bygning, og varede længe, rekommenderet af ham til Kong Christian den 6te, at giøre Forestilling, saa længe han var syg. Greven gjorde dette i den Tanke, at giøre ham bekiendt, og befordre hans Lykke; og Kongen tillod det. Nogle Uger derefter lod Kongen ved den samme Mand Greven sige, at det skulde beroe med Expeditionerne, indtil Greven blev frisk. Han formodede strax, at noget maatte være foregaaet, som kunde forvolde denne Ordre; men da han spurgde derom, blev det nægtet. Et Par Dage efter besøgte Kongen Greven, og sagde iblandt andet: "Er De maaskee fied af at tiene, Grev Danneviold?" Greven, forundret over dette Spørgsmaal, svarede: "Jeg veed ikke, Deres Majestæt, om min Helsebred nogensinde tillader mig det, som ellers er mit inderligste Ønske." Derpaa fortalte Kongen ham,

at den, som han havde sendt i sit Sted, havde fore-
 stillet ham, at Greven herefter blev udygtig til Tjene-
 sten, og formodentlig ønskede sin Afsked, og at han udbad
 sig den Raade at komme i hans Sted; hvorpaa Kongen
 lagde denne Erindring til: "Har De flere saadanne gode
 " Benner, saa send mig dem;" og fra den Tid af kun-
 de Kongen ikke lide ham. Denne Opsørsel tilgav dog
 Greven ham, efter at have gjort ham nogle velfortiente
 Vebreidelser over hans Forhold, fordi han meente, at
 hans Anmodning til Kongen sigtede ikke saa meget til
 at faae Greven bort, som til at forfremme sig selv, og
 tillod ham ligesom før Udgang i sit Huus og til sit Bord.
 Men det varede ikke længe, førend han afslagde en nye
 Prøve paa sin Utafnemmelighed. En Dag, medens Gre-
 ven var paa Søllerød, og just stod færdig at fiske til
 Hirschholm til Forestilling, kom bemeldte Mand, og
 forlangede af Greven, at han vilde forestille en Ansøgning
 til Fordeel for en af hans Benner. Omendskiødt Gre-
 ven allerede havde lukket sin Portefeuille, bad han ham
 dog, at han vilde give ham den. Han greb da i en
 Hast i sin Lomme; men istedet for det rette Papir tog
 han et Udkast til en Angivelse mod Greven, skreven med
 hans egen Haand, og leverede ham. Greven kastede
 Dinene derpaa, og da han saae, hvad det var, sagde
 han: "Det var nok ikke det rette Papir, som De leve-
 rede mig", viiste ham det, og anførte disse Cæsars
 Ord til Brutus: Et toi aussi, mon Fils! Denne blev
 saa bleeg som et Liig, og vilde taget Papiret tilbage;
 men Greven sagde: "Nei, min Ven, jeg faaer at be-
 " holde

”holde det til en Erindring.” Han modtog da Ansøgningen af ham, og da Greven fandt den billig, fik den afgjort til hans Fornøielse; men skæde siden hans Omgang, da han ansaae det for usornustigt længere at opføde Slangen i sin egen Barm.

Til et Beviis paa, hvor meget det gjorde ham ondt, naar han maatte vise Strænghed, behøver jeg blot at anføre Commandeur Benstrups Sag, som i sin Tid gjorde i Sø-Etaten saa megen Opsigt, og hvorudi endog Grevens Venner selv have troet, at han gik alt for vidt. Da der endnu hersker et Slags Hemmelighed i denne Sag, kan jeg ikke indlade mig i nogen udførlig Beretning derom. Det, som jeg af de meddeelte Papper fra Sø-Etatens Archiv har fundet erfare, er dette: At af Commissionens første Forhør over Commandeur B. sees, at han ansaae Schoutbynacht Suhm og Capit. Thurah for dem, som egentlig havde formaaet Greven til at indgive Klage imod ham. At omendskiøndt Commandeur B. unægtelig var en meget duelig og brav Mand, var han tillige meget capricieux, og blev saavel i Commissionens som i Conseilets Betænkninger anseet som den, der hvilig havde forseet sig. At K. Christian den 6tte var særdeles opbragt over hans Forhold, saa at han i sine Breve til Grev Danneskiold bebreidede ham den Forsigtighed og Langsomhed, hvormed han gik til værks i en estet Kongens Tanker soleklar Sag og beviist Forbrydelse. At Sagen imod Commandeur Capitain B. blev efter Grevens Foresøgning ophævet, som kan sees af den Kongelige Resolution af 28 Mai 1739 under

der Lit. G., hvoraf tillige erfares, at Greven gjorde sig al muelig Umage for at lindre hans Stiebne, for-
 skaffe ham sin Frihed, Tilladelse at boe i en af Provind-
 serne, og en anstændig Pension. E. C. Benstrup er-
 kiender selv dette i 2de Breve til Greven, det ene af 2den
 Juni 1739, og det 2det af 15 Mai 1740, hvorudi han
 aflægger sin Taksigelse for Grevens Veddemodighed i at
 forskaffe ham ved sin formaaende Forbøn hos Kongen
 Frihed og Udkomme, og forsikrer, at intet skal udslutte
 den Taknemmelighed, hvormed hans Hierte var opfyldt
 imod Greven. Gik derfor endog den Strængthed imod
 en Mand af Commandeur-Capitain B. Fortienester,
 men som Tjenestefager undertiden kræve, noget vidt, seer
 man dog deraf, at han ikke blot efter nogen Caprice fra
 Grevens Side blev gjort uslyffelig, men af Commissio-
 nen og Conseilet blev erkiendt skyldig. I en anden
 Sag kan Greven neppe undskyldes for at have viist alt
 for megen Strængthed, nemlig i Sagen imod Capitain
 Lütken, som i Maret 1736 fik sin Afsked, fordi han ikke
 vilde underskrive sine Med-Commissariers Betænkning,
 angaaende Orlogsskibet Sextus, og indgav til Kongen
 sine Betænkninger derimod. Thi omendstisandt den over
 ham nedsatte Krigsret dømte ham i Følge Lov. i B.
 i Cap. 6 Art., den 182 Gse-Krigs-Artikel, og For-
 ordn. af 24 Decbr. 1710 til at have sin Charge forbrudt,
 er det dog haardt at straffes, fordi man ikke er af lige
 Mening med andre; og dette kunde uden Tvivl, og bur-
 de Greven afværget.

Endnu en Anekdote af mindre Betydendhed, som udmærker Grevens Tankemaade, maae jeg her anføre: Da sal. Biskop Hersleb ved at indvie det af Greven opbygte Kapel i Søllerød, hvilket var Biskopen meget imod, tillod sig i Anledning af disse Peders Ord: Herre! her er godt at være. Vi ville bygge 3 Boliger o. s. v. det stielende Udtryk paa Grevens oekonomiske Forsætning: Stakkels Peder! du vilde bygge; men hvad havde du vel at bygge for? beværte de ei allene Greven Biskoppen meget vel, men i et høfligt Brev, hvorudi han takkede ham for sin havte Umage, sendte ham 100 Dufater.

Grev Danneskiold paadrog sig ofte, fordi han var ingen Hofmand, deres Ugunst, som kunde skade ham, dersom ikke hans Duelighed og Redelighed havde befæstet ham i Kong Christian den 6tes Yndest. Han kunde ikke overtale sig til at vise Føielighed i noget, som stred imod Sandhed og Pligt, og maatte, fordi han ikke vilde bekvemme sig til efter en hoi Persons Anmodning at hindre Forordningen, som forbød at bære Guld og Sølv, stedse bære hendes Unaade.

Hans Uegennyttighed var saa stor, at han ei allene opofrede sin egen Formue i Landets Tieneste; men endogsaa lod sig saadanne Fordele rive af Hænderne, som tilkom ham. Saaledes fik man udvirket, just imedens Dokken stod i Arbeide, og Greven blot bestiaftigede sig dermed, at Baroniet Marselisborg i Jylland skulde efter Grevens Død tilfalde Geheimeraad Gersdorffs Arvinger, baade paa Mands- og Qvindelinien;

omendsskiøndt Greven havde arvet det efter sin Farbroder paa den Maade, at ifald han døde uden Sønner, skulde det tilfalde Kongen. Da nu Greven i de første Aar af sit Egteskab ingen Sønner havde, men sutter Døttre, og hans Kone i 7 Aar ingen Børn havde faaet, benyttede man sig af Leiligheden, og, da Greven mindst tænkte derpaa, udvirkede bemeldte Kongelige Bevilling. At Kongen stod i den Tanke, at dette ikke kunde forstaaes anderledes, end ifald Greven ingen Sønner fik, sees deraf, at da Grevinden nogen Tid derefter blev forløst med Søn, sagde Kongen: "Nu beholder De da "Deres Marseliusborg." Da nu Greven betydede ham, at det var forundt Geheimeraad Gersdorffs Arvinger, baade paa Mand- og Qvindelinie, efter Grevens Død, og at Grevens mandlige Arvinger i den Kongelige Bevilning ikke vare benævnte, syntes Kongen at fortryde det, og lovede at give ham et andet Guds isfædet derfor; men da Greven ikke idelig erindrede derom, og Kongen nogle Aar derefter døde, blev Løftet uopfyldt.

Grevens Lyst til at arbejde tillod ham aldrig at være ledig. Deraf kan man altsaa slutte sig til, hvor tungt det faldt ham i den Tid, da han kunde virke, saa ofte at blive sat i Ubirksomhed, og at see sine Arbejder afbrudte. Imidlertid stræbte han baade ved Læsning og Legems Bevægelse at fordrive Tiden saa godt, som han kunde. Han forstod foruden Græsk og Latin adskillige levende Sprog. Han oversatte meget af det Engelske, læste gierne de i dette Sprog udarbejdede filosofiske Skrifter, hvoraf jeg erindrer, at min salig

Fader engang havde laant en af Greven selv forfærdiget Oversættelse over det Spørgsmaal: Om Materien kan tænke. Denne, tilligemed de øvrige, maae uden Tvivl have været iblant de Papirer, som Greven baade ved sin Bortreise fra Søllerød, og kort før sin Død, efter hans Datters Eigende, brændte; thi jeg har erkyndiget mig, om de endnu ere at finde, men de findes ikke.

Alf hans Arbejder er intet trykt, undtagen den 1ste Deel af D. Hervens Theron og Aspasio, som Dr. Mangor besørgede trykt i Viborg, og Samling af Morgen- og Aftenbønner til hver Dag i Ugen i 4 Uger, indrettet til Brug for dem, der holde Huusandagt, tilligemed Morgen- og Aftenbønner paa de fornemste Helligdage og den stille Uge, deels original danske, deels frie Oversættelser, i 2 Dele, Søroe 1775, hos Lindgreens Enke, hvilke alle ere Oversættelser, undtagen den anden Uge, som han selv har skrevet. De ere først trykte 5 Aar efter hans Død, da sal. Biskop Rottbøll havde faaet i Commission at besørge Trykningen, og formedelst mellemkommende Forhindringer ikke før kunde besørge Udgaven deraf. Naar Greven, medens han var paa Søllerød, ikke læste, eller havde nogen hos sig, gik han omkring i sin Have og Skov med sin Øxe; og endeel af de smukke Gange, som tilforn vare i Søllerøds Have, og den saa kaldte Kirkeskov, skyldte hans egen Haand deres Tilværelse. Hans astronomiske Jagttagelser beskæftigede ham meget, og naar Veiret tillod det, tilbragte han mangen en vaagen Nat for at betragte Constellationen fra sin Altan i Søllerød.

Han var meget gavmild og godgjørende imod den fattige; kunde ikke taale at see sine Medmennesker lide, uden at hjælpe dem; og hialp ofte mere, end hans Evne tillod. Kærligheden af Pligt og Lyst til at tiene sit Fædre-

dreen-

brødesland var saa stor hos ham, saa at hans Vrekierhed blot indskrænkede sig dertil. Hans egen Fordeel, hans egen Rolighed kom derfor aldrig i Betragtning, men bleve villig opoffrede, naar Kierlighed til Fædrelandet krævede dette Offer. Da hans Søster, den agtøverdige Grevinde Danneskiold Laurvig, som elskede denne Broder meget høit, og ofte, medens hun levede, opmuntrede mig til at skrive noget om ham, den sidste Gang, da han saa pludselig fik sin Afsked, sagde til ham: "Nu, Venfrere! haaber jeg dog, at De bliver" i Deres Rolighed, og ikke lader Dem overtale til oftere "at komme tilbage", spurgde han med en Slags Fortrydelse, om ikke hans Pligt burde være ham kiere end hans Rolighed? og forsikrede, at dersom Kongen 10 Gange jog ham bort, og 10 Gange kaldte ham tilbage igien, fordi han troede, at han kunde gaae sit Fædreland, vilde han dog, naar han kunde, være følgagtig.

Udmærkede endog intet andet Træk denne værdige Patriots Tænkemaade end blot dette, burde det være nok til at gjøre ham usorglemmelig hos alle retskafne Fædrelandets Venner.

Arveprinds Frederik, som elsker Retskaffenhed og Dyd, og hædrer sande Fortienester, har blant Fædrelandets fortiente Mænd sat ham paa Jægerspriis et værdigt Mindesmærke, som Forfatteren af dette Bidrag til Grev Danneskiolds Levnets-Beskrivelse har ladet stifte i Kobber, og hvormed han slutter dette lidet Skrift; yttrende endnu til Slutning det Ønske, at denne fortiente Mands Historie snart af en heldigere Pen vidtløftigere maatte udføres.

A.

Grev Danneskiold har været første Deputeret i General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegio fra dets første Oprettelse i Aaret 1736, eller egentlig fra 5te December 1735, som er hans Bestallings Datum. Naar han er afgaaet derfra, kan ikke med fuldkommen Visshed bestemmes. Men han findes ikke at have underskrevet noget siden den 28 Februar 1739; og først den 24 August 1740 blev Geheimeraad Berkentin udnævnt til første Deputeret, da formodentlig Grevens maa være udgaaet. Det fornemste, som i den Tid er skeet, er kortelig dette:

Den 9 Jan. 1736 afgif en Ordre til enhver af Stiftamtmandene i Dannemark og Norge, hvorefter visse kyndige Mænd i de betydeligste Stæder skulde sammentræde med Magistraterne, og udgiøre et Commerce-Collegium, og paa Landet nogle gode Landmænd og Proprietairer med Amtmændene ligeledes i ethvert Amt et saadant Collegium; hvilke skulde raadslaae om det almindelige Bedste, og til General-Land-Oekonomie- og Commerce-Collegium indsende deres Betænkninger og Forslage; og den 14 Julii og 1 Aug. 1738 oprettedes ligesaadanne Oekonomie- og Commerce-Collegier i Hertugdømmene.

1736 den 29 Octbr. blev den kjobenhavnske Bantque oprettet, og fik sit Reglement den 5 Novbr. samme Aar. Ligeledes blev i dette Aar et General-Varemagazin oprettet, hvor Fabrikanterne stedse kunde henlægge og bekomme Betaling for deres Fabrikater, samt Materialier til videre Forarbeidelse.

1737 den 26 August blev givet en Forordning, hvorefter samtlige kongelige civile og militaire Betiente maatte betale 10 pr. Cent af deres Gage i et Aar, hvorefter de efter et og et halvt Aars Forløb skulde modtage Betaling i Varer fra General-Magazinet. Dette General-

Varemagazin har kostet store Summer, dog ikke i Grev Danneskiolds Tid. Det samme Aar, da han gik ud, som formodentlig var 1739, kostede det 50000 Rld.

Iblandt de Klædeforordninger, som bleve givne den 21 Sept. og 6 Octbr. 1736, samt den 11 April 1738, alle i den beste Hensigt, havde uden Tvivl den af 6te October, som gjorde Forskiel imellem Rangspersoner og dem, som ikke vare Rangspersoner, hvoraf hine maatte bære adskillige Silketøier, som det ikke var tilladt disse at bære, den skadelige Virkning, at den hjalp til at befordre en daarlig Rangslyge. Ikke heller svarede de mange Forbud, som bleve giorte imod fremmede Fabrikaters Indførsel til Fabrikernes Opkomst, aldeles til deres Niemeed; thi Følgen deraf blev denne: at man ikke lagde saamegen Vind, som man burde, paa at forskaffe de indenlandske Fabrikater den Godhed, som skulde giøre de fremmede Tøier undværlige, men solgte dem til alt for dyre Priser.

Privilegier bleve uddeelte til følgende indenlandske Fabrikker: Det hadelandske blyhaltige Sølvværk; et Uldmanufaktur i Aalborg; en Guldblæder-Fabrik i Kjøbenhavn; et Uldtrykkerie; Papiirfabriken i Roeskilde; Aluunværket i Christiania; en Papiirsfabrik i Christiania; en Tapetsfabrik; nogle Garverier; en Spindefabrik i Roeskilde; nogle Laksfabrikker; en Maltfabrik paa Moss; fire udenlandske Klædefabrikker i Kjøbenhavn; en i Altona; en i Hadersleben; to Silkesfabrikker i Kjøbenhavn; to Strømpefabrikker sammesteds; en Stoffabrik sammesteds; en Skjønfarvefabrik. Iblandt disse ere de fleste nedlagte. De Gratifikation, Forskude og Laan, som disse Fabrikker have faaet, staae i den Beretning, som er mig bleven meddeelt, intet om.

Den 10 Novbr. 1738 sattes Brandforsikkringsanstalterne i Hertugdømmene paa den endnu værende Fod.

Den

Den 25 Novbr. samme Aar lagdes Grund til Fred med Algiererne, da man sendte derhen en til Gothenborg ankommen og af en Justitsraad Schnel anbefalet Engelslænder, hvis Navn dog ei engang var Collegio bekiendt, og som blev bevilget 18000 Rdlr. dertil, men om hvilken Sag i Collegii Protokoller intet videre findes. I disse Aar, fra 1735 indtil 1739, ere desuden Bevillinger uddeelte til 4 forskjellige Enkefasser, som, paa den Kjøbenhavnske civile Enkefasse nær, ere alle gaaet overskyr, og hvoraf ingen har holdt sin Forpligtelse.

B. 1)

C'étoit l'année 1735, que la Direction de la Marine me fut confiée. Avant de m'en charger, j'en fis examiner l'état. Il fut trouvé des plus tristes. Il ne se trouvoient que sept vaisseaux de ligne & deux fregattes en état de servir. Les magasins étoient depourvus de tout. Il en manquoit même pour la conservation des Cables, des Agrès d'une Flotte. Tous les Boulevarts, Grues, Chantiers, étoient pourris & tombés en ruine. Les Ducs d'Albes étoient dans le même Etat. La Flotte étoit exposée aux insultes des ennemis, depourvûe de défense. Le Port étoit si mauvais, que pour armer les vaisseaux de guerre il falloit les mettre au de la des bas fonds à un quart de lieu de la citadelle, avant de les pourvoir de munitions & provisions, n'y ayant que 15 à 16 piéds d'eau sur des bas fonds, qu'ils devoient passer. Dans l'économie & administration des Fonds, destinés à la Marine, regnoit un desordre affreux. Ce n'étoit qu'un cahos, dont naissoit la ruine de la Flotte, & qui autorisoit la fraude par les mauvais arrangements. Dans le commandement militaire nul

& 2

ordre,

ordre, nulle discipline. Nos Rades, nos mers nous étoient inconnues, manquant des chartes justes et des bons Pilotes. Les Sciences requises à un Officier de Marine étoient négligées ou méprisées, aussi bien que l'éducation des Gardes Marines et le soin de les faire voguer. Voilà l'état, où je trouvai la Marine, & pour la remettre, on ne m'assigna que les mêmes Fonds annuels, qu'ont eu avant moi ceux, qui l'avoient réduits à cet état.

J'ai dirigé & commandé la Marine durant près de douze ans. Quand je fus congédié, on trouva son état assez différent. Au lieu de sept vaisseaux de ligne & deux Fregattes on trouva 30 vaisseaux de ligne & seize Fregattes, outre 3 Galioles à Bombe & toutes les Chaloupes & Batteaux plats, requises pour un tel nombre de vaisseaux, dont je n'avois trouvé aucuns. On trouva 3 grands Magazins, construits de nouveau pour les agrès de la Flotte, remplis non seulement de ce, qu'il faut pour l'équipement de ce nombre de vaisseaux, mais aussi de tout ce, qui leur faut en réserve pour 3 Campagnes. Deux autres Magazins & Maisons pour travailler à sec & pour conserver les Chaloupes, & encore deux autres grands Magazins, construits sur des Isles dans le Port pour servir d'Arsenal. On y trouva les canons, boulets, & munition de toute la flotte tout proche de l'endroit, où on les équipe, au lieu, qu'autrefois il falloit le transporter à grands frais & avec perte de tems plus d'un demi quart de lieu, où étoit alors l'arsenal. Tous les boulevarts furent trouvés rétablis aussi bien que les grues. Trois Chantiers construits tout de nouveau. Les Ducs d'Albes tous bâtis de nouveau & la flotte au lieu d'être enfermée dans une Quarrée, dont il n'y avoient que 3 Sorties

(expo-

(exposée par conséquent au danger d'être brûlée) rangée sur une ligne & enfermée seulement de ponts flottans, de façon que chaque vaisseau a sa Sortie. La défense de la flotte se trouva telle, qu'aucun ennemi n'en sauroit approcher, étant pourvue de diverses fortes batteries de plus de 120 canons, qui tirent à fleur d'eau. Le port a été arrangé & approfondi de telle façon, qu'au *dedans de la forteresse* les vaisseaux de ligne sont rangés & équipés avec toute leur munition & provision la, ou autrefois les fregattes ne pouvoient trouver assés d'eau. Au dehors la rade, & la voie, qui y conduit, ont été approfondis de 16 jusqu'à 23 à 24 pieds d'eau, & dans l'année 1743 toute la flotte sous mes Ordres fut équipée dans le port et pourvue de munitions & provisions mise à la rade sans la moindre difficulté. Au lieu d'une économie dereglée l'ordre a été introduit dans toutes ses parties. Tout est refondû dans une autre forme; toutes les voies coupées à la fraude, qui alloit à tel point, que pour ne citer qu'un exemple de mille autres, quand j'introduisis le nouvel arrangement, nous trouvâmes 1000 Skpd. ou 320000 livres de fer, qu'on avoit voulu supprimer, valeur de plus de 10000 Ecus. On ignoroit ce, que coutoit chaque vaisseau. Par l'arrangement fait on est en état de savoir chaque jour au juste non seulement les dépenses de chaque vaisseau & nouveau bâtiment, mais aussi de chaque réparation. Chaque branche d'un détail si vaste comme de la corderie, de la charpente, des toiles à voile, des charpentiers, des autres artisans a son compte particulier, mais un compte si court & si clair, qu'il ne sauroit s'y glisser des fraudes. Aussi ce, qui se trouve à la fin de ce memoire, d'avoir été gagnè par ce changement, servira de preuve, ce que peut l'ordre & l'arrangement dans une si vaste économie. Le

commandement militaire a été retabli dans son ordre; la discipline introduite; les articles de la guerre formés; les instructions pour chaque classe d'officiers faites; les protocols nécessaires établis; les signaux déterminés; en un mot, les anciens desordres en ont été entièrement bannis.

J'ai fait lever des nouvelles chartes justes, & aux quelles un marinier peut se fier. J'ai fait sonder & examiner les voies, qui nous étoient inconnues, & dans le Cattegat si dangereux d'ailleurs j'ai trouvé *une voie*, ou le plus gros vaisseau peut être en sureré & jeter l'ancre sans la moindre risque. J'en ai fait lever la charte & j'en ai fait éprouver la justesse par des fregattes destinées à cet usage. Les arts & sciences requises à un marinier ont été retablies; les gardes marins, dont le corps est la pépinière des officiers, ont été élevés avec soin, & il en sont venus excellents Officiers ayants vogué aux dépens du roi pour apprendre leur métier. J'ai engagé d'excellents pilotes, & formé une école pour les dresser à ce métier.

L'ordre & l'arrangement introduit dans l'économie m'a fait épargner & gagner des sommes si considérables, que dans la commission tenue l'an 1742 il fut constaté & avoué par la chambre des finances même, que durant mon administration de 7 années j'avois fait profiter au roi 850000 ecus. C'est de cette epargne, qu'ont été faits & achevés les grands ouvrages, qui selon l'administration précédente auroient exigé des fonds exprès.

La forme ou le docque, qui a coûté 230000 Ecus, en a été construite; une partie des ouvrages à Glückstad; tous les nouveaux magasins pour les agrets; ceux pour l'artillerie, des magasins a poudre, & quantité d'autres ouvrages. Voilà le travail de onze à douze ans souvent interrompu & retardé par
les

les poursvites de mes ennemis & les Commissions, qu'ils firent former contre moi. J'ai réussi avec l'aide de dieu à rétablir la flotte, l'ayant livré à mes successeurs des 30 vaisseaux de ligne & 16 fregattes, pourvue de bons officiers, bons pilotes; pourvue de tout ce, qu'il faut non seulement pour l'équiper, mais pour la faire agir durant 3 ans; j'ai livré une provision de charpente, pour construire cinq vaisseaux de ligne & diverses fregattes. J'ai livré un port & rade propre aux plus gros vaisseaux.

J'ai construit un docque souhaité si longtems & tenté deux fois en vain. J'ai trouvé dans cet ouvrage toutes les difficultés imaginables. Outre la grande difficulté, que nous n'avons point de marée, le terrain étoit des plus difficiles. Un tiers étoit sable mouvant ou *Slybe-Sand*. Le reste jusqu'au dehors des ecluses étoit si rempli de grosses sources, que j'ai eu à lever durant tout l'ouvrage 12000 tonneaux d'eau par 24 heures. Et au de là jusqu'à la digue le terrain étoit marecageux. Il fut cependant achevé 1739 après un travail de cinq ans. J'ai assuré *les dehors* de Glückstad par les nouveaux ouvrages tant contre l'ennemi que contre l'inondation. Le dessein principal de cet ouvrage fut: 1) d'avoir dans *le bassin* 6 vaisseaux de 50 à 60 canons & 4 fregattes, tant pour avoir une escadre dans la mer du nord & contre Gottenbourg, que pour être assuré du côté de l'Elbe; 2) de pouvoir y radoubler les vaisseaux endommagés dans cette mer, sans recourir à Copenhague; 3) *la charpente* étant très bonne, mais trop chère, si on devoit la transporter à Copenhague, d'y bâtir des vaisseaux de guerre & fregattes; & 4) de rétablir le port de Glückstad de façon, que la ville put reprendre son ancien lustre. Je passe sous silence l'établissement du college de commerce; celui

des fabriques & de la banque, dont j'ai jetté les fondements; il suffit de vous avoir donné une idée, de quelle façon j'ai travaillé, & quelle a été la vûe & le but de toutes mes actions á savoir le bonheur de mon maitre & de ma patrie.

B. 2)

Det var i Aaret 1735, at Søs-Statens Bestyrelse blev mig betroet. Førstend jeg paatog mig samme, lod jeg undersøge dens Forsatning, som var høist elendig. Der fandtes ikke mere end 7 Linie-Skibe og 2 Fregatter, som vare brugbare. Magazinerne vare blottede for Alt. Man havde intet beqvemt Sted til at giemme Loug-værket og det, som hørde til. Skibenes øvrige Udrustning. Alle Bolværker, Kraner, Bankestofte, vare forraadnede og forfaldne. Dybdalberne vare i den samme Tilstand. Flaaden var blottet og udsat for fiendtlige Overfald. Havnen var saa slet, at man, for at udruste Krigs-Skibene, maatte bringe dem udenfor Grunden, en Fierdedeel Mil fra Citadellet, førstend man kunde forsyne dem med deres Skjts og Proviant; da der paa de Steder, hvor de skulde gaae igiennem, ikke var uden 15 a 16 Fod Vand. I Oekonomien og Forvaltningen af de Fonds, som vare bestemte til Udgifterne, herskede den affhyeligste Uorden. Det var et Chaos, hvoraf Flaadens Udølgelse havde sit Udspring, og som ved sin slette Indretning aabnede Døren for Underløb og Svig. I den militaire Commando var ingen Orden, ingen Disciplin. Vore Rejder, vore Farvande, vare os, af Mangel paa nøiagtige Kort og gode Styrmand, ubekiendte; de for en Søs-Officer saa fornødne Videnskaber forsømte eller foragtede, saavel som Søs-Cadetternes Opdragelse og aarlige Reiser, tienslige til at

sve

øbe dem i Søe-Væsenet. Saaledes beskaffent foresandt jeg Sæetaten; og for at sætte den i Stand, anviiste man mig ikke mere end de samme aarlige Fonds, som de havde havt, der før min Tid havde sat den i denne Tilstand.

Jeg har bestyret og forestaaet Sæetaten næsten i 12 Aar. Da jeg fik min Afsked, foresandt man dens Tilstand gandske forskiellig. Istedet for 7 Linie-Skibe og 2 Fregatter fandtes 30 Linie-Skibe og 16 Fregatter, foruden 3 Bombardeer-Galioter, og alle de Chalouper og flade Fartøier, som ere fornødne for et saadant Antal af Skibe, og hvoraf jeg ingen foresandt. 3 store Magaziner vare af nye opbygte for Flaadens Udrødning, opfyldte ei allene med alt det, som er fornødent for at equipere et saadant Antal af Skibe, men et Forraad for 3 Felttoge. Tvende andre Magaziner og Huse, til at at arbejde i under Tag, og bevare Chalouperne, ere blevne opbygte; og endnu 2 store Magaziner blevne opførte paa Berne i Havnen, som tiene til Arsenal. Man finder der Kanoner, Kugler, og Rustning for hele Flaaden, tæt ved det Sted, hvor Udrustningen skeer, istedet for at man tilforn med stor Bekostning og Tids-spilde maatte bringe den mere end en Fierdingvei fra det Sted, hvor Arsenallet da var. Alle Bolværkerne, saavelsom Kranerne, bleve satte i Stand. 3 Banke-stokke tilligemed Dykbalberne bygte af ny, og Flaaden, istedet for at være indsluttet i en Quarree, hvorfra der ikke vare uden tvende Udløbe, og hvor den sølgelig var udsat for den Fare at blive opbrændt, liggende i en Linie, og indsluttet allene af Fiende-Broer saaledes, at ethvert Skib har sit Udløb. Flaaden var forsvaret af adskillige stærke Batterier, paa mere end 120 Kanoner, som styde lige med Vandet, saa at ingen Fiende kunde nærme sig den. Havnen er bleven saaledes sat i Stand, og gjort dybere, (indenfor Fæstningens Kanoner) Linie-

Skibene ligge i Orden, forsynede med deres hele Rustning og Forraad der, hvor Fregatterne tilforn ikke kunde finde Vand nok for sig. Desuden ere Rheden og Løbet, som fører dertil, blevene giorte 16 indtil 23 a 24 Fod dybe, og i Aaret 1743 lagde den hele Flaade under min Commando, efterat den var bleven udrustet i Havnen og forsynet med Rustning og Forraad, ud paa Rheden, uden den mindste Bæmselighed. Istedet for en uordentlig Huusholdning er Orden bleven indført i alle Søetatens Deele. Alt er bleven omfløjt i en anden Form. Alle Veie affkaarne for Svig, som gif saavidt, at, for blot at anføre et Exempel iblandt mange andre, jeg fandt, da jeg indførte den nye Indretning, 1000 Skpd. eller 320000 Pd. Jern, som man havde villet stifke under: en Værdie af mere end 10000 Rd. Tilforn vidste man ikke, hvad ethvert Skib kostede. For medelst den Indretning derimod, som nu er giort, er man istand til at vide hver Dag, paa det næieste, ei allene hvad ethvert Skib og ny Bygning, men hvad enhver Reparation koster. Enhver Green af en saa vidt løstlig Detail som Reberbanen, Tømmeret til Flaaden, Seildug, Tømmermand og andre Haandværkere, har sin egen Regning, men en Regning saa kort og tydelig, at ingen Svig kan indsnige sig derudi. Endogsaa det, som man finder ved Slutningen af denne Efterretning at have været bundet ved denne Forandring, vil tiene til et Beviis paa, hvad Orden og en god Indretning formaaer i en saa stor Deconomie. Den militaire Commando er igien bragt i Orden; Disciplin indført; Krigs-Artikler giorte; Instruktioner givne enhver Classe af Officerer; de fornødne Protokoller indrettede; Signalerne bestemte. Med saa Ord: de gamle Uordener ere aldeles affskaffede.

Jeg har ladet optage nye og nøiagtige Kort, paa hvilke en Søemand kan forlade sig. Jeg har ladet undersøge

dersøge de Farvande, som vare os ubekiendte, og i det ellers saa farlige Kattegat har jeg fundet et, hvor det største Skib kan være sikkert, og faste Anker uden mindste Fare. Jeg har ladet optage et Kort derover, og undersøgt dets Rigtighed ved Fregatter, bestemte til dette Brug. De Konster og Videnskaber, som udføres hos en Søemand, ere igien indførte. Søe-Cadetterne, hvis Corps er en Plante-Skole for Officerer, ere blevene opdragte med Omhyggelighed, og brave Officerer komne ud deraf, som have reist paa kongelig Befordring, for at blive desto mere duelige i deres Fag. Jeg har antaget gode Styrmand, og indrettet en Skole for at danne dem.

Formedelsf den i Deconomien indførte Orden har jeg fundet spare og vinde saa betydelige Summer, at, i den i Aaret 1742 nedsatte Commission, Rentekammeret selv tilstod, at i de 7 Aar, da jeg havde forestaaet Marinen, havde Kongens Kasse profiteret 850000 Rld. Det er af denne Besparelse, at de store Arbejder ere blevene fuldførte, som under den forrige Administration havde udkrævet andre Fonds end de sædvanlige. Dogken, som har kostet 230000 Rld., er bleven bygget derfor; endeel af Værkerne i Glückstadt; alle de nye Magaziner for Takelage, Artillerie, Krudt, og endeel andre Værker. Dette har været 11 a 12 Aars Arbejde, ofte afbrudt og forhalet ved mine Fienders Forsølgelser og de Commissioner, som de have udsirket imod mig. Det har lykkedes mig ved den Høiestes Hielp at sætte Glæden istand, og jeg har overleveret til mine Eftermænd 30 Linie-Skibe og 16 Fregatter, forsynede med gode Officerer og Styrmand, og med alt det, som ei allene udkræves til at udrede den, men til at gjøre den virksom i 3 Aar. Jeg har leveret et Forraad af Skibs-Tømmer til at bygge fem Linie-Skibe og adskillige Fregatter, og efterladt en Havn og en Rhede, skiffede til at modta-

ge de største Skibe. Jeg har indrettet en Dokke, som man saa længe havde ønsket og tvende Gange forgieves begyndt paa. I dette Arbeide have alle optænkelige Vanskeligheder mødt mig. Foruden den store Vanskelighed, at vi ikke have Ebbe og Flod, var Grunden en af de allerfletteste. En Tredie-Deel var Flyve-Sand; det øvrige lige indtil uden for Sluserne var saa opfyldt med store Kilder, at jeg har, saalænge Arbeidet varede, i 24 Timer ladet udpumpe 12000 Tønder Vand. Og derforuden var lige indtil Digen Grunden sumptig. Jeg har sikket Udværkerne ved Glückstadt, formedelsst nye Indretninger baade imod Fienden og imod Oversvømmelse. Den fornemste Hensigt med dette Arbeide var: 1) at kunne rumme 6 Skibe af 50 til 60 Kanoner og 4re Fregatter i Havnen, saavel for at have en Escadre i Nord-Søen og imod Gottenborg, som for at være sifer mod Elben; 2) for at kunne der fjøl hale de i disse Farvande beskadigede Skibe, uden at gaae til Kjøbenhavn; 3) der at bygge Krigs-Skibe og Fregatter, da Skibs-Tømmeret vel var godt, men meget dyrt, naar man skulde bringe det til Kjøbenhavn; og 4) at sætte Havnen ved Glückstadt saaledes istand, at den kunde vinde igjen sin gamle Anseelse. Jeg forbigaaer med Tausshed Commerce-Collegiums Oprettelse, Fabrik-Væsenet og Banquen, hvortil jeg har lagt Grundvolden. Det er nok at have givet Dem et Begreb om, hvorledes jeg har arbeidet, og Hensigten, Diemedet af alle mine Handlinger, nemlig min Herres og mit Fædrenelands Bedste.

B. 3)

Udtog af det kongelige Admiralitets- og Commisfariats- Collegiums Protocoller, angaaende de Indretninger og Foranstaltninger af Betydning, som i Greve Frederik Danneskiold Samsøes første Administrations-Tid i See-Etaten ere giorte.

1735. Den 26 Februari blev Doffens Bygning approberet, og strax begyndt.

Den 1ste Julii blev et Forslag om 300 Daglønneres Antagelse ved Holmen approberet.

Den 23 September ere Divisionerne forgebede med 30 Opløbere pr. Compagnie, hvortil Forslaget var af 2 Julii, og dertil bestemt den Summa 33000 Rld.

Den 25 November foranstaltet 2 Mudder-Maskinens og 3 Fregatters Bygning.

1736. Den 13 Januari approberet Forslag om 4 Officerer til Interims-Equipage-Mestere.

Den 3 Februari resolveret, at de ved Holmen værende Haandværkere og Daglønneres Bagers Besparelse ikke herefter skulde gaae i Kongens Kasse, men anvendes til Holmens Brug.

Den 29 Augusti er Jern-Kabysers Brug i Flaaden istedet for de murede approberet.

1737. Den 26 April fastsat, hvad Calibre der skulde tiene til Regel i de ny Skibes Bygning, og hvor mange Flaaden skulde bestaae af. Efter denne Resolution skulde Flaaden bestaae af et Skib af 90 Kanoner, 6 Skibe af 80 Kanoner, 12 Skibe af 70, 12 Skibe af 60, og 9 Skibe af 50 Kanoner. Den Tid manglede af disse Calibres, som skulde bygges, 5 Skibe af 80 Kanoner, 6 Skibe af

af 70 Kanoner, 5 Skibe af 60, og et Skib af 50 Kanoner.

Den 27 April approberet, at Digerne og Fæstnings-Værkerne skulde anlægges under Grevens Direction.

Den 14 Maj blev for Orlogsskibene fra 50 indtil 100 Kanoner inclusive, fastsat til en Regel for Estertiden, hvor dybt de skulde stikke, hvor mange Kanoner de skulde have i hvert Lag, og af hvilken Calibre, samt angaaende disse Skibes Ballast og Proviantering.

Den 17 Julli blev endeel Hartkorn, Land-Enrulleringen tilhørende i Ribe- og Aalborg Stifter, nemlig: de Schaffenburgske og Trojsborgske Godser, under Sæ-Enrulleringen henlagt.

Den 21 August blev resolveret, at Kadetterne, førend de avancere til Officerer, skulde examineres i Overværelse af Admiralitetet, Intendant de Marine, og Chorets Chef.

Under samme Dato fastsat, at de Officerer, som reiste udenlands for at udvide deres Kundskaber, eller fare nogensteds fra, skulde medgives en Instruktion, flittig at indberette, hvad de lagde sig efter, samt holde Journaler, og efter Hiemkomsten examineres, hvad de paa deres Reiser havde profiteret.

Under samme Dato fastsat, at Kadetter, som reiste udenlands, og fare, skulde indsende deres Rapporter til Chorets Chef.

Under samme Dato blev en Commission anordnet til at forfatte nye Sæ-Artikler og Krigs-Nets Instruktion, hvilken Befaling blev igientaget den 26 October 1742, hvorved Commissionen tillige bleve forelagte de fremmede Magters Sæ-Netter, som

som den fornemmelig skulde betiene sig af til et Mønster for den nye, som skulde indrettes.

Den 15 November blev approberet et Vasin med Sluser i Glückstadt, for der at kunne have en Escadre.

1738. Den 18 April blev et Reglement for Takelagen, dens Proportion, og bekvemmere Indretning til hvert Calibre Skibe approberet.

1739. Den 9 Januari er Construction's Commissionen anordnet.

Den 30 Januari er Sæetatens Artillerie adskilt fra Landetatens, og Artillerie-Compagnierne fordeelte under Divisionerne.

Den 13 Februari er Sæ-Enrulleringen igien oprettet i Dannemærk og Schleswig, og Forslag til Forordning derom approberet.

Den 20 Marti er fastsat, at 80 Kanon-Skibe ikkun skulle bygges med 2de Dæk, Skandse og Bak, istedet for 3de glatte Lag.

Den 26 Marti blev den nye Dokke aabnet i det hele kongelige Huusets Mærkværelse, da den i Dokken nybygte Brigantin Færøe udløb, og Orlogskibet Christianus 6tus igien halede derind til Reparation.

Den 29 Juli er Dokkens Indretning, efter fleete Besigtelse af en Commission, allernaadigst approberet.

Den 20 September er Sæ-Enrulleringen ligeledes paa ny oprettet i Norge.

1740. Den 2 Januari er Lodseriet paa Dragøe sat paa en ordentlig Fod under en dertil beskikket Officeers Tilsyn, som Ober-Lods.

Den 6 Maj er Flaadens Forlægning fra Toldboden til den da kaldte Motzmanns Plads approberet.

1741. Den 20 Januari er Bemandnings Reglementet for Flaadens forskjellige Calibre-Skibe approberet.

Under samme Dato resolveret, at 600 af de 900 Opløbere skulde afgaae.

Den 17 Februari er Reglementet for en Flaades saabelfom en Escadres Equipering og Oplægning approberet.

Den 28 Juni fastsat, hvilke Sorter af Orlog-Skibe og Fregatter med størst Besparelse kunne bygges, deres Montur, og hvormegget Proviant de skulde indrettes til at modtage.

Den 26 Juli approberet, at Fæstningsværkerne om Christiansøe, som alt for svage, for vidtløftige og skadelige, skulde anlægges af ny efter en dertil indrettet og approberet Plan.

1742. Den 30 Marti accorderet, at ved Søe-Kadetakademiet maatte antages flere Informatorer til Kadetternes Underviisning i adskillige Videnskaber.

Den 9 Maj approberet, at et Løihuus til Søe-Statens Brug maae bygges, paa den ved Motzmanns Plads da opfyldte De.

Den 26 October blev Forslaget til Søe-Krigs-Artiflernes Forbedring fornyet.

1743. Den 8 Februari bleve 2de Reglementer approberede, det ene om daværende Flaades Montur og Bemandning, det andet om 40 Orlog-Skibes og 3de Sorter Fregatters Montur og Bemandning.

Den 22 Februari Reglement for Flaadens Taffelag, Inventari-, Reserve-, og Vare-Gods for ethvert Skib efter sin Calibre.

Den 15 Marti Reglement for Flaadens Udrustning og Reserve af Artillerie-Gods approberet.

Den samme Dato ere Divisionerne forøgede med 3de Drenge per Compagnie.

Den samme Dato resolveret, at 30 Styrmand skulde antages, og 20 opdrages som Lærlinger i Styrmandskabet.

Den 5 April er Artikul Commissionens Instruction for Flaadens Officerer udfærdiget.

Den 15 Maj er Skyde-Reglementet i Flaaden approberet

Den 30 Maj er flere Huusenes Opbyggelse i Ryeshoder resolveret.

Den 22 Junii Reglement for Flagføringen paa Orlogsskibe og Chalouper.

Den 28 August resolveret, at Compagnie-Cheferne maae beholde de dem forundte Frimænd, endog i Orlogs-Tider.

2744. Den 10 April approberet, at Divisionerne skulde forøges med 9 Drenge pr. Compagnie og Haandværks-Stoffen med 103, i alt 400 Drenge, af Matrosernes Børn, for hvilke, naar de vare over 8 til 12 Aar, Forældrene paa hver skulde nyde maa nedlig en Portion Rug, og at ingen af disse Drengebørn maatte antages ved Divisionerne eller fæste Stof, førend de havde fyldt deres 12te Aar.

Samme Dato approberet, at de ved Quæsthuset for de formedelst Alderdom af Divisionerne udsatte Matroser værende 200 Portioner, a 2 Slettedaler eller 8 Mk. maanedlig, maatte formeeres med endnu 100. Dog at ingen skulde nyde saadan Pension, undtagen han havde staaet i Tjenesten i 20 Aar, samt at det oprettede Compagnie af Indvalider endnu maatte forøges med 50 Mand, hvorved ingen maatte antages, uden gamle Under-Officerer eller Matroser, der i Tjenesten vare saa lem-

læstede, at de ikke kunde fortjene deres Underholdning.

Samme Dato resolveret, at Flagmændene skulde sidde i Admiralitetet, og Commandeurer commandere Divisionerne.

Den 27 Maj resolveret, at Drenge maae enroleres, og nyde en Portion Rug, uagtet de ere over 12 Aar gamle, hvilket altsaa er en Udvidelse af foregaaende Resolution.

Den 9 September er Dekonomie-Commissionen paa ny oprettet.

1745. Den 23 April Defensions-Bærers Anlæggelse paa Stubben og Revsalingen approberet.

Den 8 Juli Ceremoniellet med Vre-Stud, Bagt og Tromme til Skibe i en Flaade, paa Holmen og i Sæfæstninger approberet.

Den 17 December resolveret, at Divisionerne skulde forøges med en Baadsmands Mat per Compagnie.

1746. Den 2 Januari resolveret, at Haandværks-Stoffen skulde forøges med flere Haandværkere, nemlig: 52 Boreere, Smedde, Saugskærere, og Billedhuggere.

Den 4 Februari approberet Flagsøring for Eosfardie-Skibe.

Den 2 April approberet, at den faste Stof inddeles i Compagnier under dertil beskikkede Chefs, saavelsom og at de Gemene herefter skulde nyde deres Gage maanedlig, istedet for kvartalsviis.

Den 13 Juli approberet Plan til Jurisdiktionen ved Sæetaten.

Den 28 October forundet endvidere Compagnie-Cheferne ved Divisionerne 2de Friemænd per Compagnie, i alt 10 Friemænd per Compagnie.

C.

Kongelig Resolution paa Commissions-Forretningen af 28 April 1742.

Til Admiralerne Rosenpalm og Schindel, Viceadmiralerne Krag og Coningh, Conferenceraad Baron Guldencrone, Schoutbynachterne Rostgaard, Hoppe, og Ploart, og Etatsraad Levenern.

Christian den 6te ic. ic.

Vor synderlige Gunst tilførn. Eftersom I i Følge af Borets den 3 October næst afvigte Har Eder aller-naadigst meddeelte Commissorio udi Eders den 19de i denne Maaned allerunderdanigst afslagte af samtlige aller-naadigst forordnede Commissarier tilligemed Eders underskrevne Relation Os allerunderdanigst udførligere haver tilkiendegivet, i hvilken Stand vores Krigsmagts Glaade sig nu befinder, og Vi da deraf med allernaadigst Velbehag haver fornummet, at Borets Glaade med Tilbehør er i fuldkommen god Stand, og saaledes sig befinder, at Vi alletid, naar det gøres nodig, et saa anseeligt Tal Orlogskibe i ganske kort Tid kan lade løbe i Søen, som til Vore Kongerigers Bestiirmelse behøves kunde, og altsaa det af ildestindede Mennesker i Publikum udbragte Spargement, ligesom Borets Glaade i Rødsfald ikke var istand at gaae i Søen, efter den af Eder anstillede Undersøgning befundet ugrundet, og saaledes af sig selv bortfalder. Thi er hermed Vor allernaadigste Villie og Befaling til Eder, at I udi den forsamlede Commission, hvortil I have at indkalde Borets Geheime Conferenceraad og Intendant de Marine, Friderich Greve af Danneskiold Samsøe, udi Borets allerhøieste Navn skal give tilkiende: At eftersom Borets ved den anordnede Commission havde Diemærke

er bleven opnaaet, saa denne Commission som fuldendet og sluttet skal ansees. Og som ved denne Undersøgning sig udviist haver, med hvor liden Grund adskillige fornærmelige Rygter om Vores Glaades Tilstand ere blevene udsprede, hvorudover Vores Gæmags Behreidelse baade ind- og udenlands kunde følge; saa holde Vi det fornødent, ydermere at befale, at Iudi forsamlede Commission i Vort Navn skal gjøre vitterligt, at Vi alle og enhver af Vore Undersaattere og Betientere, Høie og Lave, i Synderlighed de af Vores Gæ-Stat, alvorligen advarer og forbyder, ved deres Charges For- tabelse, og anden haard Straf, ingen fornærmelige og usandfærdige Rygter om Vores Marines Tilstand og Indretning i Publikum udsprede. Og at Vi derimod allernaadigst ville, at naar een eller anden ved Vores Marines Administration og Forsættelse skulde bemærke noget, som kunde være skadeligt og mod Vores Tieneste, han sligt for Os immediate efter hans Eed og Pligt med hans Navns Underskrift, allerunderdanigst skal tilkiendegive, dog saa, at han maae være istand til det, som han angiver, at bevise og godtgjøre; hvis ikke, skal han som en falsk Angiver og Bagtaler med den vel- fortiente Straf belægges, saafremt han er i Vores Tieneste, derfra affattes, og alletider for uværdig dertil ansees. Og som Vi allernaadigst findet er, at give Vor Geheime-Conferentsraad og Intendant de Marine, Friderich Greve af Danneberg Samsø, et Kiendetegn af Vores Kongelige Naade og Velbehag med hans Os hidindtil beviste troe Tieneste; saa ville Vi allernaadigst, at han udaf de til Vores Holm destinerede Fonds hvert Aar, saalænge han lever, skal have at nyde 7000 Rd., hvilke skal ansees som 1 pr. Eto. af det, han formedelst sin gode Administration af de til Holmen destinerede Fonds har profiteret, og efter hans Død hans Hustru en aarlig Pension af 4000 Rd.; hvorimod han ogsaa skal

skal være pligtig til, at tiene saalænge han lever, og Vi det ikke anderledes befaler. Ydermere ville Vi allernaadigst, at efterfølgende Personer ligeledes for deres Os allerunderdanigst gjorde troe Tjeneste, aarligen, og saalænge de udi Vores Tjeneste forblive, udaf de til Vores Holm destinerede Fonds, som et Tillæg have at nyde, som følger: Vores Vice-Admiral, Ulrich Friedrich von Suhm, et Tusinde Rigsdaler. Vores Sæe-Capitaine, Hans Reimert Schumacher, 400 Rdlr. Ober-Skibs-Bygmeister, Anders Thuresen, 100 Rb. For det øvrige ville Vi allernaadigst, at dette Vores allernaadigste Reskript og Kongelige Ordre udi forsamlet Commission offentlig skal forelæses, og dernæst vedlægges de samtlige Commissions-Acter, som Vi allerede have ladet Vores Geheime-Conferentsraad og Intendant over Vores Marine, Greve af Danneberg Samse, overlevere, og med samme udi Vores Sæe-Krigs-Cancellie at forvare. Dermed skeer Vor Villie.

Christiansborg Slot, den 28 April 1742.

CHRISTIAN R.

D.

Friderich den 5te 1742.

Com Vi allernaadigst finde for godt at gjøre Forandring udi den ved Flaaden, Holmene og Marinen hidindtil brugte, og Dig allernaadigst anbefalede Administration og Commando; saa have Vi, i Betragtning, at Du Os efter din mundtlige Forestilling, formedelsst den forehavende Forandring, ingen reelle Tjeneste ved denne Etat kunde gjøre, allernaadigst resolveret: Dig i

Naade fra alle Dine hidtil havte Embeder, og ud af Bore's Tieneste at dimittere. Men som Vi og med den af Dig førte Commando, Administration, Direction over Holmene og Flaaden, saavelsom de øvrige af dig og under din Direction førte Verker, Arbejder og Indretninger, aldeles ere fornøiede; saa have Vi og herved, som ved en General-Decharge, baade allernaadigst villet confirmere alle de af Bore's salig Hr. Faders, høilovlig Hufommelse, allernaadigst meddeelte, af Cammeret, Cancelliet, og Bore's particulaire Casse udstædte Qvitteringer og Decharger, saavelsom og frietage dig for al Tiltale og Ansvar for den Tid, Du i Bore's Tieneste standet haver, under hvad Prætext eller Navn det være maatte; og for desmeere at stadfæste og tilkiendegive den Naade, Vi for Dig bærer, og at Vi med den af Dig allerunderdanigst giorte troe Tieneste ere fornøiede, saa ville Vi allernaadigst, at Du skal beholde den Caracteer af General-Admiral-Lieutenant, som Du hidindtil havt haver, saa og at Du skal nyde og beholde, saa længe Du lever, de ved Donation af Bore's salig Hr. Fader, høilovlig Hufommelse, Dig aarlig tillagte, og af Os selv allernaadigst confirmerede syv tusende Rigsdaler, saavelsom efter Din dødelige Afgang, Din Enke, saalænge hun lever, de hende ved samme af Os allernaadigst confirmerede Donations-Brev tillagte aarlige Fire Tusende Rigsdaler, hvorom Vi og Bore's Sæetats General-Commissariat allernaadigst Ordre bilagt have. Forbydende alle og enhver herimod, under hvad Skin eller Navn det være maatte, at handle, under Vor Hyldest og Naade.

Jægersborg Slot den 18 Nov. 1746.

E.

Stormægtigste og

Allernaadigste Arve-Herre og Konge!

Det var afsigte Aar, strax efter Eders Majestæts Tiltrædelse til Deres Regiering, at De allernaadigst befalede mig i Følge den Pligt, en Indfødt sin Eneevoldsherre troe og hengiven Tiener er ham skyldig, med Opvigtighed for Demnem at fremsætte mine Tanker om Sæetatens nærværende Tilstand og de Feil, mig ved samme var bekiendt, som behøvede Forbedring: denne Eders Majestæts nogle Gange igientagne Befaling fandt jeg at være min Pligt, allerunderdanigst at udrette; jeg havde fortient det Navn af en Troeløs, uværdig Undersaat, om jeg (skiondt jeg forud saae, hvad deraf ville fødes) et Dieblisk havde søgt at unddrage mig fra det, som Kiærlighed til Eders Majestæt, og Midkiærhed for det Fædreland (hvis Bedste og Velfærd jeg stedse har opofret mit Helbred og Liv, mine Kræfter og Velfærd) befoel mig at gjøre. Denne Kiærlighed til mine Souverains og til mit Fædreland, havde jeg allerede i 20 Aar aflagt en streng Prøve paa, ved at lade mig (endog bebyrdet med Fattigdom og Gæld, tiltrækket i Landets Tjeneste) fordrive fra alle de meest glimrende Embeder i Landet, heller end at blive i disse Embeder, og række Haanden til den Stats Ruin, hvis Velfærd mig var betroet. Giorde jeg det udi min blomstrende Alder, hvad kunde da vel hindre mig nu, nu da jeg staaer paa Gravens Bredde, at blive ved Sandhed, og lyde min Konge, der bød mig at tale den til Fædrelandets Fordeel. Jeg skrev, jeg anmeldte ved Forestilling af 22 Februar de Feil, jeg kiendte, som Sandhed og Samvittighed bød mig fremsætte.

Det er Eders Majestæt bekiendt, at Hans Excel-
lence Geheimeraad Rosenkrantz, der ventelig ikke kiendte
de Tings Bigtighed, som jeg anmeldte, tog Feil af min
Hensigt, beskylde mig for at ville sværte baade ham og
Admiralitetet, (Kiøndt jeg ikke tænkte paa nogen af dem)
og blindet ved denne Passion, angreb mig i Udtryk, der
nødte mig til at forsvare min Ære, og derfor at tale
tydeligere og med mere Eftertryk. Dette mig afvoun-
ne Svar fremsatte jeg i min allerunderdanigste Forestil-
ling af 28 April, som satte alle Ting i det sande Lys.
Den siden efter paafulgte Behandling overgaaer jeg af
mange Aarsager med Taushed, da den kan sees og døm-
mes af de da passerede Acter.

Den bedste, viiseste og retfærdigste Konge har fæl-
det den rigtigste Dom, ved at kalde mig 4 Uger efter
min Afreise tilbage igien til det Departement her, hvis
Larv jeg havde talt. Kan vel tydeligere Dom fældes?

Dette Eders Majestæts Kalds Brevskab med De-
res egen Haand er for mig det helligste Vidnesbyrd, jeg
nogensinde kunde ønske at fortjene. Det havde været
min Pligt, allernaadigste Konge, strax efter min An-
komst ved en fuldstændig Apologie og Forsvar af mine
Skrifter at bevise, at jeg ikke var uværdig den Raade,
mig blev beviist. Dette havde og været mig let.

Ord koste ikkun lidet; men som de tiene ligesaa
meget til at sminke en ond Sag, som til at fremsætte
Sandhed i sit rette Lys og frie Uskyldighed, saa har jeg
udvalgt en rettere Vej: en Vej, som saa tør udvæl-
ge: ikke Ord, men Gierninger og Kiendelser af Mænd,
der have fuldkommen Indsigt i de Ting, der hand-
les om.

Sæt disse, allernaadigste Konge! sæt disse til
mine Dommere; saa frygter jeg ikke. Dette er Aarsagen,
allernaadigste Konge, hvorfor jeg har tiet saalænge; jeg
har

har tiel, indtil jeg i mit Embedes Løb har faaet lange flere Vidnesbyrd samlede, end Loven udkræver, til at friekende en Mand, især for saa retfærdig en Regents Domstoel.

Jeg takker Gud, der saa længe har opholdt mit Liv, indtil jeg er kommen istand til at frie mine graae Haar ei allene fra Smitte, men endog fra den mindste Stank af Misstanke, som ellers Avind kan forvolde.

Allernaadigste Konge!

Dette er det, denne allerunderdanigste Forestilling og derved fremlagte Beviser til Diemærke have. Ederes Majestæt finder her en Apologie stadfæstet med saa mange Bielager, som endog mine Fiender ville blues ved at tale imod, med mindre de ere af dem, der ikke undsee sig ved hot Middagstid at nægte, at Solen er oppe, fordi den er dækket med nogle Skyer.

Dette er det jeg anseer med Føie, som den første Naade mig kan bevises af den bedste Konge, at han vil laane denne Apologie i Raade sit Dre, med dette Tillæg, at dette Skrift maae læses og glemmes der, hvor mine Skrifter afvigte Nar ere læste og behandlede, (paa det at dette mit Skrift og Bielagerne, som her foresindes, kan dømmes af mine foregaaende), jeg mener, i Confeilet og Marinen.

Tillad mig, allernaadigste Konge! tillad mig at føie dette til: af alle de Dage, Gud har forundt mig at leve, er denne i Sandhed for mig en af de fornøieligste, da jeg ikke ved Ord, men ved Gierninger og Kiændelser af Mænd, der have fuldkommen Indsigt i de Ting, kan legitimere mig for en Monark, jeg venererer og elsker,

og for mine Medborgere nu og i Fremtiden, saa ieg med Glæde kan træde ned i min Grav.

Jeg forbliver med dybeste Underdanighed indtil
min Død Eders Kongelige Majestæts
allerunderdanigste, troe, pligtsskyldigste Diener

J. Dannefskiold Samsøe.

Kjøbenhavn

d. 27 Martii 1767.

Allernaadigst Resolution.

Som Vi ere aldeles velfornøiede med den allerunderdanigste Forestilling af 27 Martii, der er et Forsvarsskrift af de under 22 Februarii og 28 April afvigte Aar, Vores allernaadigste Befaling i Følge indgivne Forestillinger; saa bevilge Vi i Raade den i denne Forestilling giorte Ansøgning, at denne din Forestilling og derved lagte Beviser maae communiceres Vores Geheime-Conseil, Admiralitetet og General Commissariatet, hvor dine Forestillinger af 22 Febr. og 28 April afvigte Aar ere behandlede; saa og at disse nye saavel som afvigte Aars Acter maae indleveres paa benævnte Stæder, paa det at de der kan læses og bevares i Archiverne til dit Forsvar baade nu og i Fremtiden. Dermed skeer Vores Villie. Skrevet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores kongelige Residencestad Kjøbenhavn den 23 April 1767.

CHRISTIAN R.

J. Dannefskiold Samsøe.

F.

Friderichsberg d. 15 Juli 1766.

Min kiære Grev Danneſkiold! Da jeg haver at tale med Dem om meget vigtige Sager, ſaaønſker jeg, at De maae komme jo før jo hellere til Kiøbenhavn. Jeg beder Dem at være forſikret om min Høiagtelse for en Mand, der har været Skaber af Flaaden, og om hvis Habilitet i andre Ting og Zele for Fædrelandet jeg haver ſaa megen Hærfag at være viſ paa.

CHRISTIAN R.

G.

Til Admiralitetet d. d. Friderichsberg den 28 Maj
1739.

Christian den 6te 1e. 1c.

Som Os Elſkelig Greve af Danneſkiold Samſøe, allerunderdanigſt haver udbedet, at Vi af ſærdeles Kongelig Raade ville accordere Commandeur-Capitain Benstrup hans Pardon, og Frihed; Saa have Vi hannem ſamme allernaadigſt bevilget, dog ſaaledes, at Commandeur-Capitain Benstrup, ved en ſkriftlig Revers forpligter ſig, ei at gaae ud af Boreſ Riger og Lande, eller at indtræde udi nogen fremmed Tieneste; og ſkønt Vi ei ere ſindede at bruge hannem efterdags ved Fabriqven, have Vi dog af ſærdeles Clemence bevilget hannem, af hans hidindtil havde Gage at nyde aarlig 500 Rd. til Penſion. Dog ſkal det ei være hannem tilladt at boe udi Boreſ Reſidentſtab Kiøbenhavn, men ellers udi Provindſerne, hvor han ſelv vil. — Hvilket alt I hannem have at tilkiendegive, og alvorligen at anbefale derefter ſig at rette og forholde, under Boreſ høieſte Unnaade.

Til

Til Vice-Admiral Koningh, Schoutbynacht Rost-
gaard, Commandeur-Capitain Friis, d. d.
Friderichsberg den 29 Maj 1739.

Christian den 6te 11. 11.

Som Vi efter Os Elskelig Greve af Danneberg
Samværs allerunderdanigste Ansøgning, af særdeels
kongelig Raade og Clemence have accorderet Comman-
deur-Capitain Benstrup hans Pardon og Frihed, og
derhos allernaadigst villet, at den over ham under 14
Julii 1738 anordnede Commission, aldeeles maae være
sluttet og hævet; Saa have Vi Eder som allernaadigst
anbefalede Commissarier saadant til allerunderdanigst
Efterretning herved allernaadigst villet forstændige, paa
det I samme Borens allernaadigste Villie for begge Par-
ter, saavel for Actor som for Defensor kunne bekiendt-
giøre. Og have I øvrigens de Sagen vedkommende
Documenter og Papirer til Borens Sæ-Etats Cancellie,
under Forsegling at indlevere.

H.

T a l e

ved Tiltrædelsen som Oberhovmester paa Sorøe.

Da det allernaadigst har behaget Hans Majestæt ved
Befalning af 23 September at beskikke mig til at være
Oberhovmester ved dette Ridderlige Academie udi Hans
Exc. Hr. Geheimeraad Juels Sted, som allerhøist-
samme har udnævnt til Stiftsbesalingsmand over Høns
Stift; Saa anseer jeg det at være anstændigt saavel som
gavnligt og nødvendigt, med saa endstønt upyntede
Ord at give de høifærede Herrer Professorer og Akade-
mister,

mister, saavel som Deres Hovmestere tilkiende, hvorledes jeg anseer dette mig allernaadigst betroede Embede, og hvad jeg troer at være de Pligter, hvortil det forbin-
der mig, saavel som og, hvad jeg formener, at jeg kan og bør forvente og kræve af enhver af dem.

En faderlig Kierlighed til sine Undersaatter og en viis Hensigt i Fremtiden ere de Drivesiedre, der have foranlediget Hans Kongl. Majestæt at lade det være en af de første Handlinger i sin Regiering, at fornye og af Nysen at fremkalde saa herlig en Stiftelse, som dette Akademie med Gode ansees for at være.

Kierlighed, siger jeg, til sine Undersaatter, paa det at de kunne faae deres Børn oplærte i alle saa gavnlige som nødvendige Videnskaber. En viis Hensigt til Fremtiden, at brave Mænd her kunde opfores og dannes til at blive ret skikkede til hans og Fædrelandets Tjeneste, efterdi Hs. Kongl. Majestæt viiselig indseer, at vældige Flaader, mægtige Krigshære, anseelig Handel og Rigdom, ei ere tilstrækkelige Midler til at bringe et Land i Flor, eller stadfæste Dets Sikkerhed og Velstand, men Forraad af brave fornuftige Mænd, der ere dygtige og vel skikkede til at forestaae og forvalte med Forstand, Kyndighed og Retfærdighed alle de Embeder, hvortil de enten i Fred eller i Feide udnævnes. Med Gode er det derfor, at jeg og enhver, som H. K. M. allernaadigst udvælger til at forestaae saa herlig en Stiftelse, anseer det som et særdeles stort Beviis paa H. M. naadige Tillid, at ham betroes et Embede, hvorved baade kan, og bør udrettes saa meget til Fædrelandets fande Nytte. Omvendt jeg med tilbørlig og allerunderdanigst Taknemmelighed erkiender og skønner paa den saa uforventet mig herudi beviiste Kongelige Raade og Tillid; saa kan jeg dog ei nægte, nu da jeg staaer saa nær Evighedens Grændser, og det lakker ad Nysen, at jeg havde ønsket at fuldende mine Dage i den Rolig-
hed,

hed, som Gud og Kongen nu i saa mange Aar have forundt mig. Men som Lydighed imod min Herre og Kierlighed til Fædrelandet stedse have været de eneste Drivesiedre og Viemærke af alle mine Handlinger, og den med Føie ei kan ansees som god Borger eller Landets Barn, der mere agter paa sin Fordeel og Fornøielse, end Fædrelandets Tieneste og Gavn, naar den af ham udfræves, saa har jeg i Følge min Pligt modtaget dette i sig selv moisommelige Embede, aldeles forvissnet om, at den Gud, som har kaldet mig, ogsaa skal velsigne mit Arbeide, og at Kongen, som har befaleet, ogsaa skal understøtte mig, saa at jeg og herudi kan i den korte Tid, som staaer mig tilbage, opnaae mit Ønske, som er at udrette noget til det almindelige Beste.

Det er ikke uden Frygt, at jeg træder til dette Embede, naar jeg overveier de Pligter, som det udfræver. Gud, Kongen og Landet, Forældrene af de Børn, som her opfores, ja de Unge selv i Tiden, naar de fremvoxe til moden Alder og Skionsomhed, ere beføiede til at kræve Røde og Regnskab af dem, som dette Embede har været betroet, om de har ført det med den Omhu, Iver, Ridkierhed, og Narvaagenhed, som deres Pligt udfræver. Dog; hvad skulde jeg frygte? da Gud og Kongen befaler; da Fædrelandets Gavn udfræver det, og jeg tillige foresfinder til Medhielpere i Embedet Mænd, hvis Dygtighed, gode Villie, og Glid jeg haver hørt berømme af dem, som vare istand til at dømmes derom, endog længe førend jeg blev kaldet herhid. Naar disse med alle til deres Embede udfordrende Egenskaber begavede Mænd, de Herrer Professorer, hvis Ansvar er ligesaa stort som mit, vedblive, som jeg er forvissnet om, at de ville, med Glid, med Iver, og indbyrdes Enighed at arbejde med mig i en og den samme Hensigt til at befordre Videnskaber, hemme Uddyd, og opfoire dygtige Mænd og dædelige Patrioter, saa skal og

useilbar

useilbar under Guds Betsignelse alting opnaae et ufskeligt Udfald.

De Herrer Akademister, som enten nu ere, eller efterdags indtages i dette Akademie, kan lettelig indsee, hvad jeg baade kan og bør forvente af dem, eller rettere at sige, hvad deres Pligt udkræver. Allerunderdagsnigst Erkiendtlighed og Taknemmelighed imod saa naadig, saa viis en Regent, der har foranstaltet og med saa rosværdig en Omhu bliver ved at besørge saa herlig en Stiftelse, hvor de kunne oplæres, beredes og dannes til at blive lærde, fornuftige, retsindige, gudsfrygtige, brave Mænd og Stytter for Landet. Udydighed og Erbødighed imod de brave Mænd, der ere beskikkede til deres Lærere. Lærvillighed, utrættelig Flid, og Attraae til at benytte sig af den saa ønskelige Leilighed, som Gud og Kongen forunder dem. Vel overveiende, at det ei geraader til Nytte, men til deres store Skam at have været paa dette Akademie uden at have profiteret enten i Videnskaber eller gode Sæder. Udel og høi Byrd ere ifkun Fordelse for dem, som ere ædelsindede, og formedst Dyd, Kundskab og Gudsfrugt udvise sig værdige Børn af berømmelige Forældre. Men Lettsindighed og Udyd, uanstændig Bantundighed og nedrig Hovmod, ere ei allene ligesaa mange Pletter i Vaabenet, men ligesaa mange Dørre, der aabne Udgang i Sielen for de af disse lastværdige Kilder oprindende skammelige Lærdomme; jeg mener Deisternes, Naturalisternes og Materialisternes Lærdomme, som nu, desto værre! i vore Tider oversvømme hele Verden. Lærdomme, der ere ligesaa fordævelige for Societeter, Lande og Riger, som farlige for Regentere, og for Kirken. Lærdomme, som jeg ogsaa derfor skal stræbe at udelukke fra vort Akademie, eller, isald de skulde indsnige sig, af yderste Formue skal lade mig være anselegen at udrydde. Lærdomme, som den her opvoksende Ungdom, naar den kommer ind i Verden, næppe

næppe vil undgaae at henrives af, som af en vældig Strøm, med mindre den stræber at opnaae en grundig Oplysning i alle solide Videnskaber, i den sunde Philosophie og rene Guds Kundskab, saa og siden efter vander saaledes, som saadan Oplysning udkræver.

Et staaer endnu tilbage, som er at udbede mig, at Akademisterne aldrig ville ansee mig som en alvorlig og streng Tugtemester, men som en kjerlig og retsindig Fader. De, som udviise sig Elskere af Dyd, Videnskaber, og en deres Stand anstændig Tænkemaade, skulle stedse finde i mig en kjerlig Fader, der ved en venlig Omgiængelse, utrættelig Omhu, og alle ikkun anstændige Fornøielser skal søge at lette dem den Besværlighed, der findes i Begyndelsen af Løbet paa Videnskabernes og Dydens Bane. De, som overiles af Feil eller Forsøelser, skulle finde i mig en Fader, som med al Omhu og Sagtmodighed søger at vejlede dem, i Centrum paaminder dem, og foreholder dem den Skade, som saadanne Feil medføre. Skulde nogen efter igientagne Formaninger fremture i de Ting, som ikke anstaae Personer af en god Opdragelse, da maae han forvente at finde i mig en retsindig Fader, der først i Professorernes Nærværelse foreholder ham hans lastværdige Forhold, dernæst underkaster ham den akademiske Censur og Straffe, og naar alt dette ikke vil frugte, i Følge den mig i Foundationen dertil givne Myndighed, viser ham bort fra Akademiet, paa det at hans Exempel og Omgang ei skal fænge og besmitte de andre. Men som jeg vil ønske og haabe, at dette aldrig skal skee, saa kan derimod alle rosværdige Akademister være forvissede om, at som aldrig nogen Persons, men ikkun Meriters Anseelse skal gielde hos mig, saa skal jeg og med Fornøielse anvende al den Naade, som Hs. Kongl. Majestæt kan kaste paa mig, til at tale for dem, begynde deres Glid og Opførsel, og til at stræbe at befordre deres Vel-

Velværd i Anledning af den Oberhofmesteren ubi Fundatsen dertil forundte Frihed, ja paalagte Forbindtlighed; forvissat om, at saa naadig en Monark, der saa høit ynder denne hans første herlige Stiftelse, og useilbar i Naade reflekterer derpaa.

Efter alt det, som tilforn er sagt om mine, om Professorernes Pligter, kunne de Hofmestere, som den her opfofrende Ungdom betroe af deres Forældre, let slutte, hvor store de Forbindtligheder ere, der paaligge dem. Er den strafværdig endog efter mennesskelige og borgerlige Love, der forøder, eller ved uforsvarlig og skiødesløs Behandling forringer det ham betroede Guds; hoormegyet strafværdigere er da ikke efter den alseende og retfærdig dømmende Guds Love den, der ved Skiødesløshed, Uagtsomhed, Ladhed, eller det som endnu værre er, onde Exempler forsømmer og fordærver det, der er Forældre langt dyrebare end deres Guds, ja end Livet selv, deres ham betroede Børn. Jeg venter derfor, jeg kræver af dem, og binder det paa deres Samvittighed, at de med Glid, med Iver, med Narvaagenhed og Alvorlighed, saaledes som de dertil ville være ansvarlige for mig, for den dem betroede Ungdoms Forældre, for Gud, stræbe ved idelige Formaninger, Paamindelser, Repetition af det her læres, at være mig og Professorerne behjælpelige i vor paa Ungdommen anvendende Glid og Omhyggelighed.

Naar vi saaledes samtlig med forenede Kræfter hver efter sin Pligt alle stræbe til eet og det samme Dønmærke, saa skulle vi og useilbar under den almægtige Guds Velværd og Kongens naadige Protektion opnaae det, vi ønske, som er: formedelsi brave Mænds Opdragelse at fremme Fædrenelandets sande Gavn og dette Akademies Glor og Velstand.

I.

T a l e

paa Sorøe Akademie efter Grevindens Død og hans egen haarde udstandne Sygdom.

Jeg har længtes inderlig efter den Fornøielse, at see Dem samtlig igien. Jeg er Dem meget forbunden for den oprigtige Andeel, som jeg veed, at De har taget i mit saa smertelige som ubodelige Tab, og jeg anseer det som et Beviis paa deres Venskab mod mig, som et Beviis paa Deres Kierlighed og Taknemmelighed imod den Afsdøde. En Egenkab, som er særdeles roesværdig, og giver Forhaabning til alt Godt hos dem, hvor den findes, hvorfor det ogsaa i denne Henseende meget fornøier mig. Dette maae jeg sige den Afsdøde til Berømmelse, at hun fortjener at erindres af Dem, da hun for Dem samtlig har baaret en kierlig Moders oprigtige Omhu og Hiertelab.

Da jeg selv, saa at sige, fremtræder fra Graven, skulde jeg handle imod min Pligt, og den Kierlighed, som jeg bær og bør bære for Dem, ved at tie paa en Tid, da vor Herre selv paa saa forunderlig en Maade har talt til Dem, og paamindet Dem om det, der tjener til Deres Belfærd. Den første Dag i Marts tjener til at overbevise Dem om ved Frue Guldbergs hastige Dødsfald, at hverken Ungdom eller Sundhed kan forvise os fra den ene Time til den anden om Livet; at Døden kommer ofte uden mindste Forbud, og at da alene de ere lykkelige, der ligesom den Afsdøde have levet i Fred og Forening med Gud. Dette Dødsfald skede ikke i London, men ved Guds alvilde Bestyrelse midt iblant dem, paa det at det skulde gjøre desto dybere Indtryk i deres Hjerter.

Lidet over 8 Dage derefter paalagde Gud, hvis Wiisdom er urandsagelig, ligeledes midt i Deres Selskab, min Datter, en dødelig Sygdom, og inden Ugens Udgang var der saa lidet Haab om hendes, min Kones og mit Liv, at man, menneskeligviis at domme, snarere maatte have ventet at see os alle tre staae lig, end mit salig Kone allene, som Gud tog til sig, fordi han fandt hende bedst skicket dertil.

Give Gud, at disse saa merkelige Exempler aldrig maatte udslettes af Deres Erindring; at De kunne lære af det første at tænke paa Deres Skaber i Deres Ungdom, og af det sidste, at naar haarde Vilkaar efter Guds wiise og faderlige Hensigt møde os, er der indtæt, som kan trøste og opholde os uden en fast Tillid til Gud og hans Hielp; en god Samvittighed, som grunder sig paa den Fred, vi have med ham, og et vel afgjort Regnskab med den Dommer, der falder os til sig.

Siden jeg taler om Regnskab, maae jeg erindre, at en vigtig Post i Deres Regnskab bliver Brug eller Misbrug af den Dem af Gud forundte Tid. Han har formedelst Kongens faderlige Omhu givet Dem Leilighed at lære at kiende grundig hans herlige Egenskaber, saavel som hans Villie; at lære de Videnskaber, som kan gjøre dem skikkede til at blive værdige Børn af Landet, og duelige Tienere af Kongen. Bruge de denne Leilighed, denne Tid vel, da priser jeg Dem lykkelige: bruge de den ilde, da vil det i Sandhed falde dem høilig til Last i det Regnskab, jeg nylig talte om.

Lærernes Glid er aldeles roesværdig, og jeg skal stræbe, ikke at lade det mangle paa min Side, at gaae dem for med et godt Exempel i Glid og Ridfærdighed under mit Embeds Førelse. Jeg forhaaber ogsaa, at de, som meest høste Frugten deraf, ikke lade noget mangle paa deres Side, og forventer saaledes et lykkeligt Udfald. Dette maae jeg sige til, at det har glædet mig meget,

midt i min Corrig af Professorerne at høre dette Vidnesbyrd, at Deres Application saavelsom Deres Conduite har været upaaklagelig. Det glæder mig dobbelt, Deels fordi jeg anseer det som et Beviis, at De begynde at indsee og skionne, hvad Fordeel De selv have deraf; Deels fordi jeg anseer det som et Beviis paa Deres Kierlighed og Benskab for mig, at De ville lade mig nyde den eneste Frugt, jeg ønsker og attraaer af al min Nøie, som er, at de forbedres, og blive saadanne Mænd, som Kongen og Landet forvente af Dem. Min Omgang med Dem, skal være fremdeles den samme som hidindtil, og saasnart min og min Datters Helbred forunder mig den Fornøielse at see Dem, skal jeg ogsaa være betænkt paa saaledes at indrette det, at De ei skulle savne de uskyldige og nyttige Recreations-Timer, De kan finde hos os.

K.

Forskrift,

hvorefter jeg vil have, at det skal forholdes efter min Død, med min Klædning, saavelsom min Eigfærd.

Hovmod, den fordærvelige Rod til alt Ondt, sædes ei allene med os alle, ingen undtagen, geleider os i vort hele Liv, blander sig i vore bedste Handlinger, og besmitter dem med sin Forgift, men forlader os ikke endog i vor Død, som vore Ligstuer og Ligbegiængelser bevidne. Endskiønt jeg ligesaalidet har fundet befrie mig fra denne Spedalskhed som andre, vil jeg dog ikke tilstede denne nedrige Feil at herske over mig i Døden. Jeg veed, at min Datter tænker ligesom jeg; men for at frie hende fra Bagtalelsses Svæbe, anordner jeg herved, hvorledes jeg efter min Død vil have det forholdt
med

med mit Legeme, Klædning, saabelfsom med dets Bortførelse til sit Hvile-Sted, forviffet om, at min Datter elsker mig for høit til at handle imod min Villie.

1. Hvorledes forholdes skal med Liget og Lig-Stue.

Saa snart min Siel, afstøet ved Jesu Blod, og overflædt med hans Retfærdighed, er af min Gud skilt fra sin jordiske Bopæl, friet fra sit Fængsel, og benaadet med at skue hans Ansigt, skal med Legemet forholdes som følger.

1) Legemet bliver liggende i den Seng, hvori jeg dør, urørt, ustoet, uflædt, indtil den inderste Liggelise er færdig. Der forfærdiges imidlertid af et Lagen en Sæk, der er saa lang, at den naaer fra min Hage til et Kvarteer under Fodderne. Denne er lukket bagpaa. Den stikkes ind under Ryggen, og bindes med endeel Wendelbaand, hvorpaa den sugres under Halsen sammen med en Lidse, bindes under Livet med Wendelbaand, og under Fodderne ligeledes. Hænder og Arme lægges under den, saa at af mit Legeme intet er at see uden Hovedet, paa hvilket settes en simpel Rathue.

2) Naar jeg saaledes er nedlagt i den inderste Kiste, allene paa Hovlspaaner, settes den inderste Kiste ind i den yderste, og settes de da paa to gode stærke Fyrrebænke. Kisterne blive for de Efterlevendes Rolighed saalænge staaende aabne, indtil de ved ufeilbare Kiendtegn ere forviffede, at jeg vist er død. Saa snart dette erfarees, staaes begge Kisterne til, og Liget bortføres det snarest mueligt. I Stuen, hvor det staaer, skal ikke brænde Lys, bruges Gueridoner eller Trappetrin, beklædes med Sort, eller, kort sagt, bruges det allermindste af al den Daarlighed, som Forsængelighed og Hovmod har optrækt. Saa maae heller ikke nogen tillades at

at træde ind i samme for at see enten Legemet eller Ligkisten.

3) Saaſom de Ordener, hvormed jeg er benaa-
det, ei med Anſtændighed kan bruges ved ſaa ringe en
Ligfærd; ſaa ſkal de med første agendè Poſt efter min
Død overſendes — Elefant-Ordenen til Ober-Ceremo-
niemeſteren, og Kammerherre-Nøglen til Oberhofmar-
ſkalken eller Ober-Kammerherren, og hendes Majestæts
Enke-Dronningens Orden til hendes Oberhovmeſter.

2. Om Ligkisterne.

Den inderſte ſkal være af Fyrr, tægt og beget. Den
yderſte af Eeg, ganſke ſimpel, og uden mindſte Zirat,
overtrukken med hvidt eller ſort Bøj.

3. Om Ligfærden.

Saaſnart begge Kiſterne ere tilſlagne, ſkal Dagen
efter om Morgenens ganſke tidlig Lige bortbæres til min
Begravelse af 16 fattige nødlidende Mænd. De ſkal
nyde derfor hver 10 Rd. Ingen Ligtale ſkal holdes.
Klokkerne ſkal ei bruges, hverken for, eller efter
min Nedſettelse. Ingen Lys gives til Kirken, men Penge
iſteden. Som ingen ved Nedſettelsen ſkal være overvæ-
rende, ſaa ſkal og maas ei heller tales over mit Lig, eller
ved dets Nedſettelse, undtagen diſſe ſaa Sandheds Ord,
ſom Kirken har anordnet at forkynde ved Ligets Nedſet-
telse: af Jord er du kommen o. ſ. v., der paaminde
de Faa, ſom ere tilſtede, om vore Legemers Adkomſt,
om vor almindelige Endeligt, og om den ſtore og herli-
ge Forviſning, ſom vi have, at vore Legemer igien ſkal
opſtaa forklarede og forenede med vore imidlertid hos
Gud bevarede Siele, for aldrig nogenſinde at ſkilles fra
hinanden.

Den udi denne ſom i alle hans Gierninger urand-
ſagelige, men ſtedſe ene viiſe almægtige elſkverdige træ-
enige

enige Gud Fader, Søn og Helligaand være nu og i al Ewigheid, Lov, Pries og Ere, Amen.

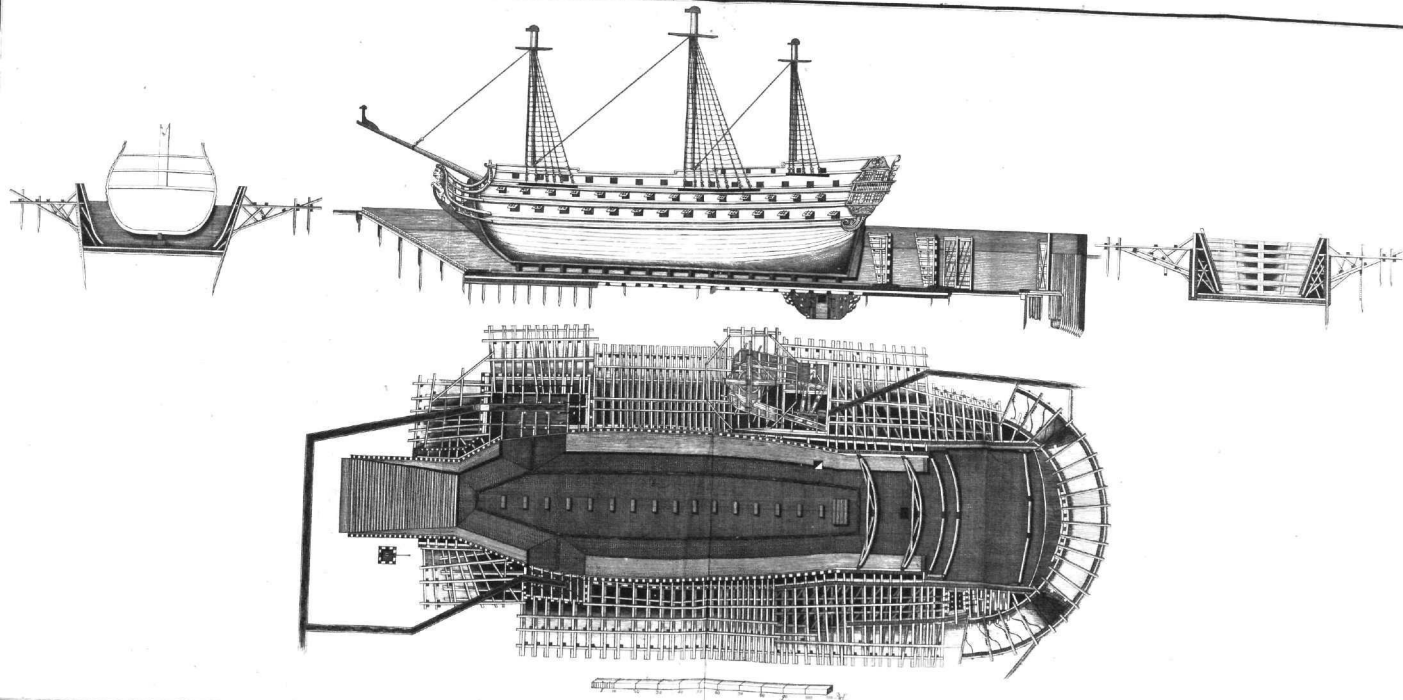
Marhuus den 9 November 1764.

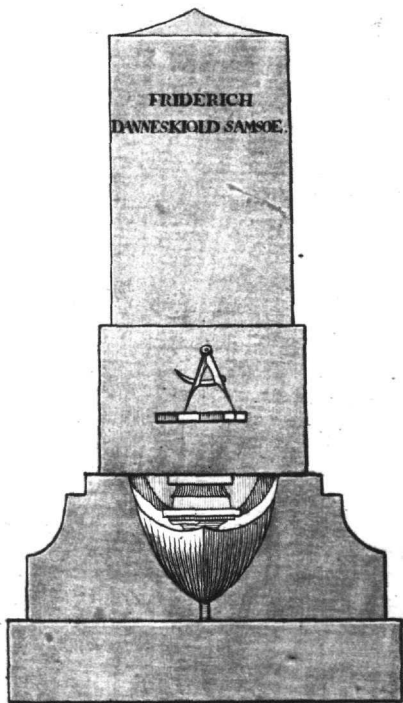
F. D. S.

P. S. Da jeg kiender min Datters oprigtige Kterlighed, og veed, at den er af det Slags, som ei behøver noget udbortes Beviis. Saa er min alvorlige Villie, at ingen Stue skal betrækkes, eller dyb og kostbar Sorg anlægges for en Fader, som er i fuldkommen Glæde, hvor vi igien skal samles og sees. Og da mit fornemste Ønske stedse har været hendes Livs og Sundheds Vedligeholdelse, saa er og min Villie, at hun ikke skal være overværende i denne for hende saa bedrøvelige Feilighed, hverken ved Ligets Bortbærelse, ei heller i Kirken. Skulde udi dette endnu noget ved Ligbegiengelse indført Brug være forglemt, da vil jeg, at den skal ansees som herudi indlemmet og forbuden.

Da Greven siden i Året 1767 blev udreven af sin Roelighed, søiede han allene til denne Anordning om hans Begravelse, at hvor han døde, vilde han dog bringes til Marhuus, hvor hans Kone laae begravet, og hvor ogsaa hans Datter engang efter hans Ønske maatte vælge sit Hvilested.

Læs mere om projektet på:

www.kb.dk/EOD

www.books2ebooks.eu

Om EOD-projektet

“eBooks on Demand” (EOD) – på dansk “eBøger on Demand” – er et europæisk samarbejdsprojektet, der blev indledt i 2006. Det omfatter 14 national- og universitetsbiblioteker fra hele Europa og finansieringen sker bl.a. via EU.

Projektet har gjort det muligt for brugere af Det Kongelige Bibliotek at bestille ældre bøger som eBøger på nettet via REX. På længere sigt vil brugere på denne måde få adgang til millioner af bøger på nettet fra europæiske biblioteker leveret i digital form som søgbare PDF-filer – såkaldte eBøger.